

Марія Парр

ВАФЕЛЬНЕ СЕРЦЕ

Ми з Леною в Крихті-Матильді

2-ге видання

переклад з норвезької Галини Кирпи
малюнки Бу Гаустада

Теза

Марія Парр
Вафельне серце

Дірка в живоплоті

У перший день літніх канікул, по обіді, ми з Леною влаштували між нашими будинками канатну дорогу. Лена, як завжди, захотіла випробувати її перша. Вона хоробро вилізла на підвіконня, обома руками вчепилася в мотузку й обхопила її босими ногами. На те моторошно було дивитись. Я затамував подих, поки вона рухалася вбік свого будинку, все далі й далі від вікна, їй, Лені, невдовзі виповниться дев'ять, і вона не така сильна, як усякі такі, що за неї трохи старші. Десь на півдорозі її ноги — шурх-шурх — та й зісковзнули з мотузки, й вона раптом загойдалася між двома другими поверхами на самих руках. Моє серце мало не вистрибнуло з грудей.

— Йой, — зойкнула Лена.

— Лізь далі! — крикнув я, хоч і знав, що не так легко було лізти далі, як то здавалося всяким ото витріщакам, які стовбичили біля вікна. — Ану, повиси там! Я тебе врятую!

Поки я думав, мої долоні спітніли. Я сподівався, що Ленині долоні були сухі. Лелечки, а що як вона відпустить руки й гуцне з висоти другого поверху простісінько додолу! І тоді я побіг по матрац.

І поки Лена, зібравши всі свої сили, висіла на мотузці, я стягнув із мами-татового ліжка матрац, виволік його в коридор, скинув сходами вниз, потягнув невеличким проходом, відчинив вхідні двері, випхнув на приганкові східці й поволік до саду. То був важений матрац!

Дорогою я збив прабабусину світлину, і вона впала на підлогу. Скло розлетілося в друзки. Однак те, що воно розлетілося в друзки, було краще за те, що могло статися з Леною.

Коли я врешті-решт допхався до саду, то з Лениного виразу обличчя зрозумів, що вона ось-ось звалиться вниз.

— Ну ж ти й тютя, Трілле! — сердито засопіла вона.

Ген угорі розвівалися на вітрі її чорні мишачі хвостики. Я вдав, що не почув. Вона висіла просто над живоплотом. Саме туди мені треба було покласти матрац. Поверх живоплоту. Що нам із того, якби я поклав його в якомусь іншому місці?

І ось нарешті Лена Лід відпустила руки й плюхнулася з неба, мов переспіле яблуко. Вона приземлилася з м'яким хруском. І одним махом провалила два кущики живоплоту.

Я з полегшенням опустився на траву й дивився, як Лена розгнівано вовтузилася поміж гіллям і розірваним простирадлом у понівеченому живоплоті.

— Цур тобі пек, Трілле, це все через тебе, — сказала вона, коли ціла-цілісінька звелася на рівні.

Я подумав: «Через мене, то й через мене», але нічого не сказав. Я був радий, що вона жива. Як і завжди.

Тріллуньо і сусідка-малолітка

Ми з Леною ходили в один клас. Лена там єдина дівчина. На щастя, тепер літні канікули, а то, за її словами, вона могла б урізати дуба.

— Ти справді могла б урізати дуба, якби під тобою не виявилось матраца, коли ти гепнулась додолу, — сказав я їй згодом, увечері, в той час, як ми прогулювалися надворі й натрапили на дірку в живоплоті. Лена в тому сумнівалася. Вона твердила, що в неї стався неймовірний струс мозку, а він був у неї і раніше. Двічі.

Мене все-таки не полишає думка про те, що могло статися, якби вона гепнулась додолу і там не лежав той матрац. Було б жаль, якби вона врзала дуба. Тоді в мене більше не було б Лени. Лена — мій найкращий друг, хоч вона й дівчина. Я їй ніколи цього не казав. Просто не наважуюся, бо не знаю, чи вона вважає мене своїм найкращим другом. Часом я вірю в це, часом не вірю. Це залежить від ситуації. Однак ця думка не дає мені спокою, особливо в ті миті, коли відбуваються такі події, як падіння з канатної дороги на матрац, якого я там поклав; в такі хвилини мені страшенно хочеться, щоб вона назвала мене своїм найкращим другом. Їй не треба було казати цього вголос. Вона могла б тільки кашлянути. Але вона ніколи так не робить. У Лени камінне серце, що лише вряди-годи може боліти.

А ще в Лени зелені очі й сім веснянок на носі. Вона худенька. Дідусь каже, що вона мов кінь і схожа на велосипед. Вона всіх лупить тильним боком долоні. Але це тому, каже Лена, що всі махлюють.

А от я, здається, звичайний на вигляд — світлочубий і з ямочкою на одній щоці. Щоправда, в мене ім'я незвичне, та його все-таки не видно зовні. Мама з татом назвали мене Теобальдом Родриком. Потім пошкодували. Негарно було давати немовляті таке поважне ім'я. Але що написано пером, того не витягнеш волом. Тож у свої дев'ять років я звався Теобальд Родрик Даніельсен Іттергард. Проказувати можна добру годину. Ціле життя. На щастя, всі звать мене Трілле, тож я того імені не вельми й помічаю, хіба що тоді, як Лена, бува, питає:

— То як тебе ще звать?

І я відповідаю:

— Теобальд Родрик.

І тоді Лена довго й гучно регоче. А іноді ще й ляскає себе по стегну.

Той живопліт, у якому ми з Леною пробили дірку, розмежовує наші сади. З одного боку в невеличкому білому будиночку живе зі своєю мамою Лена. У них немає тата, хоч Лена думає, що для нього місця було б удосталь, якби вони трохи прибрали в підвалі. У великому жовтогарячому будинку з другого боку живоплоту живу я. Ми маємо три поверхи плюс глухе горище, адже наша родина чималенька: мама, тато, чотирнадцятирічна Мінна, тринадцятирічний Магнус, дев'ятирічний Трілле і трирічна Крелла. Плюс дідусь у підвалі. Саме такій кількості людей і можна давати раду, каже мама. Коли ж приходиться ще й Лена, то нас стає забагато, і тоді всі мамині зусилля зводяться нанівець.

Нині Лена запропонувала піти до нас на кухню й глянути, чи ніхто там не має наміру пити каву і їсти печиво.

Такий намір мав дідусь. Він саме підійнявся сходами з підвалу, щоб випити кави. Дідусь щуплявий, зморшкуватий і з побляклим чубом. Він — найкращий серед тих дорослих, яких я знаю. Ось він скинув із ніг свої дерев'яні шкарбани й засунув руки в кишені комбінезона. Дідусь завше ходить в комбінезоні.

— О, Тріллуно і сусідка-малолітка, — мовив він і вклонився. — Здається, нас привела сюди одна й та сама потреба.

Мама сиділа у вітальні й читала газету. Вона не помітила, як ми зайшли. То була звичайнісінька річ, що нашу кухню захоплюють Лена й дідусь, хоч жодне з них тут не живе. Вони просто завалюються всередину. Лена так часто навідується, що майже стала сусідкою самій собі. Дідусь схопив із кухняного столу кишенькового ліхтарика й навшпиньки підкрався до мами.

— Руки вгору! — крикнув він, ніби тримав у руках пістолета. — Кава або життя, пані Карі!

— І печиво! — задля повного порядку додала Лена.

Нам, цебто Лені, дідусеві й мені, кава та печиво дістаються майже завжди, коли ми того забажаємо. Мама не вміє відмовляти. У кожному разі не тоді, як ми так чемно просимо. Ну й не тоді, як її життю загрожують кишеньковим ліхтариком.

Яке в нас прегарне товариство, подумав я, коли ми вчотирьох сиділи за кухняним столом, наминали печиво й правили теревені. Мама була вельми сердита через ту канатну дорогу, але зараз лишилася з нами і чомусь, ні сіло ні впало, спитала, чи не хотіли б ми з Леною бути на Івана Купала молодятами.

Лена перестала жувати.

— Ще цього року? Невже ви збираєтеся одружити нас назавжди? — майже крикнула вона.

Ні, мама намагалася пояснити, що й гадки не мала одружувати нас назавжди, однак Лена її перебила, оскільки думала, що все йшлося до того, щоб так сталося.

— Нам із Трілле то вже в печінках сидить. Ми відмовляємося, — раптом додала вона, навіть не питаючи мене. Ну й нехай. Я також відмовився б. Нам із Леною завжди доводилося на Івана Купала вбиратися молодятами.

— Не вийде, мамо, — сказав я. — Хіба нам не можна робити щось інше?

Мама не встигла більше нічого сказати, як Лена з помпою заявила, що ми з нею можемо зробити купальську відьму. Я ледве не задихнувся. А тоді зрадів. Мінна з Магнусом роблять купальську відьму щороку. Либонь, було б справедливо, якби один раз зробили її ми з Леною. Лена так маму просила і благала, що трясла її за руку й підстрибувала на місці.

— Нехай Тріллуньо і сусідка-малолітка роблять відьму. Годі їм уже вдавати молодят, — сказав дідусь.

Отак ми з Леною й отримали своє перше відьомське доручення. І найімовірніше — останнє.

Як ми гасили відьму

Ми живемо в бухті, яку обоє, я і Лена, називаємо Крихтою-Матильдою. Дідусь каже, що для нього Крихта-Матильда — королівство. Він, дідусь, здебільшого городить нісенітниці, але я таки думаю, що він має слушності що Крихта-Матильда — королівство, наше королівство. Між будинками й морем тягнуться широкі поля, а через них до узбережжя веде невеличка жорствяна дорога. Над дорогою росте горобина, на яку можна залізти, ховаючись від вітру. Щоранку, тільки-но я встаю, бачу зі свого вікна, що робиться на морі, яка погода. Коли надворі сильний вітер, то хвилі так гатять по хвилерізу, що вода хлюпає аж на поля. А коли вітру немає, море скидається на велетенську калюжу. Якщо добре придивитися, то можна помітити, що блакитний колір моря щодня змінюється. А ще я виглядаю дідусевого човна. Дідусь щодня схоплюється о п'ятій годині й вирушає ловити рибу.

За нашими будинками лежить автотраса. А за автотрасою здіймається пагорб, із якого взимку можна спускатися на санчатах і лижах. Якось ми з Леною добряче з нього розігналися, оскільки Лена задумала перестрибнути на санчатах автотрасу. Та, приасфальтившись посеред шляху, так забила сідниці, що два дні мусила лежати на животі. Іноді автівкам доводилося гальмувати, щоб чого доброго не з'їхати в канаву.

На самій вершині пагорба стоїть садиба Гірського Юна. То найкращий дідусів товариш. Ще далі височіє гора. А коли проходити мимо гірської вершини, то можна побачити нашу маленьку хатинку. Туди ходу дві години.

Ми з Леною знаємо все, що треба знати про Крихту-Матильду. І навіть ще більше. Тож тепер ми знали досить того, щоб легко знайти все, що треба, для відьми.

Слава Богу, дідусь навчив нас в'язати добротні вузли. Ми з Леною непогано з тим впорувалися, хоч і дали тверду обіцянку більше не влаштовувати канатних доріг. Тепер Лена енергійно вив'язувала

подвійні вузли, щоб змусити нашу відьму триматися купи. А коли Лена за щось береться, за нею не вженешся. Проте нам знадобилося немало часу, щоб запахати сіно у відьму й воно не стирчало з-під старого лахміття, яким ми її обкрутили. Відьма вийшла досить квола, тож не дуже легко було її випростати. Вона була така завбільшки, як ми з Леною. І страшнувата. Відступивши на кілька кроків, ми похитали головами.

— Клас, — сказала Лена й задоволено всміхнулася.

Саме тоді, як ми збиралися покласти відьму в стару стайню, з'явився Магнус.

— Ви зробили опудало? — спитав він.

— Це відьма, — пояснив я.

Магнус розсміявся.

— Що-що? Жалюгіднішої відьми я зроду не бачив! Вона чудово горітиме!

Я неабияк розгнівався. Лена ще дужче.

— Ану шмаляй звідси на берег розкладати багаття, — ревнула вона на Магнуса так, що на мені затрусився светр.

Магнус пішов, та ми чули, як він ще довго сміявся. Я сказав Лені, що то, напевно, від заздросців, оскільки відьму завжди робили Магнус і Мінна. Однак це мало допомогло. Лена сичала й так гамселила ногами нашу відьму, що та звалилася додолу. З живота в неї трохи вибилося сіна.

Ми з Леною пішли пити сік. Ленина мама малює і перетворює буденні речі на мистецькі твори, тож по всьому їхньому будинку повно всіляких дивовиж. Часом у них у пральній кімнаті стоїть півмотоцикла. Колеса в нього з'являться тоді, як він буде готовий. Лена сердито надимала в своїй склянці великі бульки, а очі її тим часом бігали по кімнаті. Раптом вона перестала надувати бульки й замислилася.

Угорі на червоній кутовій шафі сиділа найбільша лялька, яку я знав. Я часто на неї дивився. У неї обвислі руки й трохи облуплена фарба на обличчі, та Ленина мама оздобила її сухими квітами. Саме в цю ляльку і втупилася Лена.

Я геть злякався, коли збагнув, що в неї на думці.

— Певно, ми не можемо...

— Відьма робиться з ганчір'я, Трілле. Цій ляльці, цур тобі пек, більше сімнадцяти років, мама твердила це безліч разів.

— Може, вона *надто* стара? — спитав я.

Здавалосьь, Лена не почула запитання. Вона вважала: чим старіша, тим краще. Вона підсунула до шафи жовте крісло-гойдалку й загадала мені зняти ляльку.

— У мене жижки трусяться, — буркнув я.

Лена вчепилася в обидві холоші своїми тоненькими пальцями.

— Уже ні.

Відьму, середину якої не треба напихати сіном, робити легше. З розцяцькованим носом, у сонцезахисних окулярах і запнута хусткою, вона була майже як жива. Ніхто б і не подумав, що це лялька, якби того не знав. Ми сховали її в Лени під ліжком.

Того вечора я довго не міг заснути. Врешті-решт я проказав за відьму молитву.

— Боже милостивий, вчини так, щоб вона не згоріла дотла.

Коли я вранці на Івана Купала спустився в кухню, то побачив там тітку-бабуню.

— О, кого я бачу? Тріллуньо, — мовила вона й підморгнула.

Огрядна й старенька тітка-бабуня доводиться старшою сестрою дідусеві, татовому тату. Живе вона за дві милі від нас і завжди навідується в гості в особливі дні: на Різдво, Великдень, дні народження, 17 травня тощо. І на Івана Купала. Наша справжня бабуня, татова мама, що була одружена з дідусем, татовим татом, померла, коли їй виповнилося лише тридцять п'ять. Тітка-бабуня — запасна бабуня.

Тільки-но я її побачив, як мою душу огорнуло тепло. У тітки-бабуні дуже вродливе обличчя, оскільки вона весь час усміхається. Усі в нашій родині неймовірно радіють, коли вона до нас навідується. Тоді ми граємо в людо, ласуємо цинамоновими коржиками і слухаємо всілякі історії, які тітка-бабуня розповідає нам разом із дідусем. А потім тітка-бабуня готує вафлі. Для багатьох людей немає в світі нічого

за них смачнішого. Вафлі тітки-бабуні таки найсмачніші в світі, і це щира правда.

Видався чудовий день. Навіть тато долучився до наших ігор та вафель. Він, власне кажучи, хотів було розкидати гній, але мама порадила почекати якогось іншого дня, щоб нам не довелося святкувати Івана Купала, затикаючи носа від смороду. І, здається, тато охоче з нею погодився.

О шостій годині мама заплескала в долоні й сказала, що пора запалювати багаття. Мені захотілося мати на лобі кнопку, щоб можна було натиснути на неї і зникнути. І чого Господь Бог не вмонтував у нас таких кнопок? Краще було б мати її, а не середульшого пальця на руці.

Саме тоді, як ми вже мали йти, тітонька-бабуня схопилась за поперек і сказала, що, мабуть, вона трішки відпочине. Дідусь лишився з нею задля товариства і для того, щоб з'їсти більше коржиків і вафель.

— Я теж лишуся тут! — вигукнув я.

Але мені не дозволили.

Я не бачив Лени цілий день, та ось вона з'явилась, повертаючи до себе увагу нашою дивовижною відьмою, загорнутою в простирadlo, і глибокою зморшкою на лобі, що виказувала її занепокоєння.

— Може, нехай вона просто полежить? — спитав я.

Лена зиркнула на Магнуса й похитала головою.

Усі мешканці Крихти-Матильди зібралися на березі. Цебто вся наша родина, Лена зі своєю мамою, дядько Тур, татів брат, і дядькова Турова кохана. В прибережному камінні було викладено найвище й найрозкішніше багаття, яке я коли-небудь бачив. Викладали його Мінна, Магнус і тато. Мої старші брат і сестра раділи й пишалися собою.

— Ну от, тепер не вистачає тільки відьми, — усміхнувся тато й повів своїм вусом.

Лена кашлянула й викутала її з простирadла. Усі вражено витріщилися на те, що ми зробили.

— Яка гарна! — захоплено скрикнула Мінна, а дорослі закивали головами. Краєм ока я помітив, що Ленина зморшка, яка виказувала її

занепокоєння, стала схожа просто на маленький кратер. Я налапав таку й на своєму лобі. І не виявив там жодної кнопки.

Мінна підхопила відьму під руки й побралася по драбині до верхівки вогнища. Коли вона стояла нагорі за кілька метрів від землі, коліна в неї злегка тремтіли. Мінну вдочерили з Колумбії. Мама з татом поїхали туди по неї тоді, як вона ще немовлям лишилася сиротою. Іноді я думаю, чи вона, бува, не індіанська принцеса. Вона трохи на неї схожа. І цього купальського вечора, коли Мінна стояла біля вершини багаття і коси в неї розвівалися на вітрі, мені здалося, що вона схожа на індіанську принцесу більше, ніж будь-коли. Я трохи цим потішився, аж тут дядько Тур вийняв свою запальничку. Він саме збирався підпалювати, як Крелле крикнула:

— Мольодята!

Усі обернулися. І справді, через недавнечко скошене поле простували молодята. Дідусь і тітка-бабуня! Зі мною, певно, стався легкий шок. Здавалося, ніби я просто дивлюся кіно. Тітонька-бабуня, виряджена в татів костюм, була за молодого. Вона скидалася на гладкого пінгвіна. А дідусь був убраний у довгу білу сукню, фату й черевики на високих підборах. За весільний букет правив дідусів кактус.

Ну ж ми того вечора й насміялися! Мама так похлинулася грушевим лимонадом, що кашляла до наступного дня. Навіть дядько Тур аж лягав зі сміху. А найкраще з усього було те, що ніхто не згадав про багаття.

Та коли надійшла пора дідусеві й тітці-бабуні стрибати через багаття, дядько Тур знов вийняв запальничку.

— Не запалюйте! — скрикнула Лена.

Усі глянули на неї з подивом, та, перш ніж ми й собі встигли запротестувати, дядько підпалив. Я побачив, що Лена на мить затамувала подих. Вона збиралася з духом, щоб крикнути на цілий світ. Так, як лише вона й могла. Я ще встиг прикласти до вух долоні, як той крик пролунав:

— Гасіть! — ревнула Лена.

Полум'я обабіч багаття підбиралося вгору до відьми.

— Мамо, то лялька! Всередині відьми лялька! Гасіть!

Першою похопилась Мінна. Вона миттю спорожнила бляшанку, де лежала ковбаса, й набрала в неї морської води. І тоді всі мовби прокинулися. Ми заходилися спорожняти всі бляшанки й коробки, які тільки знайшлися, і, натикаючись одне на одного, бігали то до води, то назад. Тато вказував нам рукою, верховодив і намагався поставити нас вервечкою. Він належить до добровільної пожежної дружини нашої околиці. Однак це мало що дало. Вогонь розгорався все дужче й дужче.

— О ні, о ні, — заскиглив я тихо, не наважуючись більше дивитися на відьму.

Десь за чверть години ми зрозуміли, що погасити не вдасться. Вогнище палало.

— Нічого не вийде, — крикнув дядько Тур і розвів руками.

Саме тоді, як він це сказав і всі сподівання виявились марні, ми почули, що хтось завів трактора. Той трактор досі стояв у полі з повним фургоном гною. І ось дідусь сів у нього й на повній швидкості дав задній хід у наш бік.

— Геть з дороги, — крикнув він із вікна, відгортаючи від очей фату.

Мама верескнула. І то все, що вона встигла, перш ніж молода на певній відстані від багаття увімкнула пристрій розкидання гною, і той чим сили завертівся.

За якусь коротку неприємну мить небо стало коричневе. Пригадую, я подумав, що цього не може бути, і водночас побачив, як усі зіщулилися, звівши над головами руки. А тоді посипався дощ із коров'ячого лайна. Ми всі, як один, стояли, обляпані гноєм з голови до п'ят. Тікати було марно. Ми не бачили й не чули нічого, крім гною, що розлітався навсібіч.

Коли ж це таки припинилося, то здалося, ніби все на світі заніміло. Лишилися стояти тільки мешканці Крихти-Матильди. Серед них не було жодного, не заляпаного коров'ячим лайном. Я цього довіку, довіку не забуду.

Дверцята трактора поволі відчинилися. Дідусь обережно підняв заляпану лайном сукню й статечно подріботів поміж гноєм і всіма

нами.

— Ну й ну, — сказав він, киваючи головою вбік багаття.

Там уже не було на що дивитися. Багаття й відьма так само були заляпані гноєм, як і ми.

Дякую, дідусю, — стиха мовив я.

Ноїв ковчег

Через день ми, Лена і я, пішли в недільну школу. Та ще й узяли з собою Креллу.

Уночі тюжив дощ, тож на дорозі стояло повно калюж. Крелла взула чоботи не на ту ногу, тому човгала підошвами по землі.

— Хвалити Бога, що вона не моя сестра, — час від часу казала Лена, коли їй доводилося нас чекати, але я знав, що в глибині душі вона так не думає.

Крелла — славна дитина. Власне, у неї таке саме чудернацьке ім'я, як і в мене. Констанція Лілефея, чи щось таке. Я гаразд і не пам'ятаю.

У недільній школі ми читали про Ноїв ковчег. Був собі чоловік Ной, що жив кілька тисяч років тому в якійсь іншій країні. На вершині гори він збудував великого човна й назвав його ковчегом. Сам Господь Бог звелів Ноеві збудувати того човна на вершині гори. Піде рясний дощ, сказав Господь Бог. Уся земля опиниться під водою. Тож Ноеві треба зібрати свою родину і по парі всіх тварин, що тільки є, і, перш ніж почнеться дощ, узяти їх на судно, а то вони потопляться. Люди страшенно дивувалися, коли Ной став заганяти до себе на ковчег на вершині гори звірят і птиць, але Ноя то не обходило. І тільки-но він із тим упорався, як уперішив дощ. Спершу вода залила поля й дороги, а тоді затопила хати, верхів'я дерев і врешті-решт підступила аж до гори, де стояв Ноїв ковчег, і підняла величезного човна з вершини гори. Ной разом із своєю родиною і всіма звірятами та птицею плавав сюди-туди кілька тижнів. Найжахливіше було те, що всі, хто не сів у ковчег, потопилися. Здається, Господь Бог теж тим зажурився, оскільки потім вималював на небі веселку й дав обітницю ніколи більше не посилати на землю стільки дощу водночас.

Додому ми йшли вже по сонцю, і Лена сказала:

— Яка безглузда назва для човна — ковчег. Не міг той Ной вигадати чогось кращого!

— Хтозна, чи то Ной придумав ту назву, — сказав я і перестрибнув велику калюжу.

— Хто ж тоді? — спитала Лена й перестрибнула ще більшу калюжу. — Може, в Біблії помилка?

— Хіба в Біблії можуть бути помилки? — відповів я і розігнався, щоб перестрибнути найбільшу калюжу, що трапилася на всій нашій дорозі. І плюхнувся просто посеред неї.

— Може, тоді ще не придумали всіх слів, — сказала Лена після того, як я плюхнувся. — Це ж стільки часу відтоді минуло.

Поки ми з Креллою виливали воду зі своїх чобіт, я спитав Лену, чи вона, бува, не знає кращої назви для такого човна. Лена відповіла не відразу. Я майже не сподівався, що вона щось вигидає, але почув:

— Катер.

Це мав би бути Ноїв катер, вважала Лена. Всі знають, що катер — це човен. Ковчег — то щось зовсім інше, щось таке, щось не зовсім нормальне. Лена скрушно зітхнула: ну що ж, коли так написано в Біблії.

— Але ж катери не дуже великі, — сказав я.

Лена похитала головою.

— Ось чому вимерли динозаври, Трілле. Вони потопилися. В Ноя не вистачило для них місця.

І от саме тієї миті, коли я уявляв собі, як Ной з усіх сил намагався підняти на борт Короля Тиранозавра, мені спала на думку блискуча ідея:

— Лено, може, випробуємо катер? Та й побачимо, скільки на ньому тепер поміститься тварин?

І Лена нічого не мала проти того, щоб цієї неділі взятися саме за це, а не за щось інше.

У дядька Тура є красивий, великий катер, на якому він плаває всі дні, окрім неділь. Він, дядько Тур, має звичку швидко спалахувати гнівом, особливо на нас із Леною. Але катерів тут було негусто. Лена вважала, що доведеться вдовольнитися тим катером, що є, хоч би й дядьковим, і поцікавилась у мене, чи вірю я в те, що Ной зважив би на важкувату дядькову вдачу, якби все було поставлено на карту. Я трохи

невпевнено знизав плечима, а потім ми спровадили Креллу до тата й побігли з подвір'я.

Дядько Тур живе в третьому, цебто останньому будинку в Крихті-Матильді, біля самісінького моря. Цієї неділі він поїхав до міста в кіно. Катер стояв, погойдуючись, біля хвилерізу. Треба тільки залізти на борт і покласти трап. Я вже так робив, бо якимось ходив із дядьком у море ловити рибу. Ми одягли рятувальні жилети. І відразу ж відчули ще більшу вину за те, що взяли катер не питаючись. Хвильку-другу ми поговорили, чи не надіти нам і велосипедні шоломи, але не наділи.

У Крихті-Матильді водиться сила-силенна тварин. І малих, і великих. Спершу ми принесли двох кроликів, що живуть у клітці перед дідусевим кухняним вікном. Вони зветься Лютий і Березень. Їх неможливо було змусити спокійно стояти на палубі, але коли ми кинули їм жмут кульбабового листя, кролики вгамувалися. Потім ми почимчикували до загороди для курей за нашим сіновалом і взяли курку № 4 і нашого півня. Півень здійняв страшенний гвалт. Якусь мить ми були певні, що мама нас виявить, але в хаті, схоже, гриміло радіо. Вівці влітку пасуться в горах, тож ми обійшлися єдиною козою, що в нас була. Вона такого віку, як Магнус, і весь час, як мовить тітка-бабуня, перебуває в кепському гуморі. Коли ця дурна коза зайшла на катер, то поїла все кульбабове листя для кроликів, і тому нам довелося нарвати свіжого. А далі ми шукали по всій Крихті-Матильді наших котів, але знайшли тільки Гуляку.

— Він такий гладкий, що буде за двох, — мовила Лена й випустила kota на осоння біля каюти.

Рятувальні жилети з усіх боків послабилися. Затягнувши їх тугіше, ми взяли в коморі стільки слоївків варення, скільки здужали донести. Потім заходилися біля комах. Нам пощастило зловити двох джмелів, двох черв'яків, двох равликів, двох павуків і двох жуків. Усього шість банок. Коли ми з тим упорались, збігло чимало часу. Нас діймав голод, спини задерев'яніли. Один із джмелів навіть ужалив Лену, тільки-но вона хотіла роздивитися його стать.

— Ми не дуже готові, — сказала вона й роздратовано потерла те місце, де вжалив джміль.

Усі тварини зручно повлягалися на палубі проти сонця. Я ніколи раніше не бачив тварин на катері. Може, вони ціле своє життя мріяли поплавати. Це чудова думка. Але місця ще було вдосталь.

Лена поважно глянула на мене й сказала:

— Трілле, пора заводити корову.

У дядька Тура є телички. Це так би мовити корови підліткового віку, що трохи жвавіші за звичайних і мають трохи менше вим'я. Вони паслися на вигоні вище дядькового будинку. Усе, що було нам потрібно цієї неділі, належало дядькові Туру, подумалось мені, і тієї миті мені захотілося, щоб у нас також були корови. Ой же дядько розлютиться! Коліна в мене затремтіли, і Лена це помітила.

— Ти маєш щось зробити зі своїми колінами, Трілле, — сказала вона і запевнила: — Тур має зрозуміти, що ми не могли цілий день ганятися до знемоги за комахами.

Мовляв, нам потрібна була тварина, що займе більше місця. Я боявся, що дядько Тур не зрозуміє цього, але не сказав нічого.

Хвильку постоявши й подивившись на теличок, що скубли траву, ми вибрали найбільшу й найсумирнішу.

— Ходімо, дівонько-корівонько, — мовила Лена і обережно закинула на шию теличці налігача.

Вийшло просто чудово. Теличка пішла за нами до хвилерізу, не здіймаючи ніякого шуму. Так, наче ми вели величезного слухняного пса.

— О, тепер буде всього вдосталь! — задоволено сказала Лена.

Мої коліна вже зовсім не тремтіли. Ми з Леною влаштували те саме, що й Ной. У нас був повен катер тварин і птиці. Лишилося тільки завести туди оцю теличку, і ніде буде ступити.

Аж тут, коли теличка вже йшла поперед нас посеред трапу, ми раптом побачили, що коза заходилася жувати завіски. Лена заверещала не своїм голосом, і з тієї миті геть усе полетіло шкереберть.

Теличка так перелякалась Лениного вереску, що, підскачівши на півметра вгору, з гуркотом застрибнула в катер. Там теличка раптом мов сказала. Вона стала мукати, задерши голову, та брикатися. Кіт і кролики заметалися на всі боки. Курка № 4 та півень то злітали, то опускалися вниз, кудкудакали й кукурікали. Коза здивовано

роззиралася і гидила на палубу. І до цього всього теличка ще й посковзнулася на козиному лайні і вгатила ратицями по вікну з пожованою завіскою так, що воно розбилося. Усе зрушилося одночасно: пір'я, лайно, кульбаби й кролики.

Ми з Леною стояли, звисивши руки, й тільки дивилися. Урешті-решт теличка з неймовірним плюском скочила в море.

Аж тут з'явився дядько Тур. На теличчине щастя. На нашу біду.

— Що це тут у біса діється? — крикнув він так, що його, напевно, почули в Колумбії.

— Ми читали про це в недільній школі, — верескнула Лена.

Теличка плюскалася в морі, схожа на невеличкий брунатний моторний човен. Певно, вона боялася води. Дядько Тур більше нічого не сказав. Він заскочив на катер і скрутив ласо з мотузки, що там лежала.

Із нього, мого дядька, нікудишній ковбой, і йому довелося чудернацьким способом кидати мотузку безліч разів, перш ніж він попав петлею теличці на шию. А коли зрештою таки витягнув теличку на суходіл, то був мокрий і розлючений до нестями.

— Поганці! — ревнув він на нас із Леною.

Я був радий, що він стояв саме там, де витягнув теличку.

— Якщо ти, Трілле Даніельсен Іттергард, чи ти, Лено Лід, поткнете носа на мою територію менше, як за півроку, то я втовчу вам ваші голови в живіт! — заволав він і з такою люттю показав дорогу геть рукою, що вона в нього мало не відірвалася від плеча.

Ми бігли, не чуючи під собою ніг і впали на землю за ігровим будиночком Крелли. Я лежав на спині у розпачі. Врешті-решт Лена сказала:

— Коли в когось голова опиниться в животі, то він принаймні зможе дивитися крізь пуп.

Батьки завжди помічають, коли хтось із нас, заподіявши шкоду, вскочив у халепу. Так було й цього разу. Здається, в них вмонтовано радіолокатори. Мама з татом і Лєнина мама знайшли нас у нашій блакитній кухні й стали допитуватися, що ми втнули. Ми навіть не встигли зняти рятувальних жилетів.

Лишилося тільки розповісти все чисто й пояснити. Коли ми закінчили розповідати, троє наших батьків повітріщали на нас здивовані очі. Запала мертва тиша. Лєна зітхала так, як звичайно на уроках математики, нерівно й невтішно. Я постукував пальцями на рятувальному жилеті, щоб вони принаймні помітили, що ми не забули їх надіти.

— Оце так ної, — зрештою мовив тато, намагаючись приховати за вусами усмішку.

Мама суворо глипнула на нього. Мовляв, не час для жартів.

— Невже ви обоє з'їхали з глузду? — шпетила нас вона.

Я гадки не мав, що казати, тож тільки кивнув головою. Хоч розумів: на цей вихідний випало забагато подій.

— Ви мусите спуститись до берега, вибачитися й принести сюди всіх тварин і птицю, — твердо сказала Лєнина мама.

— Я думаю, дядько Тур не дуже хоче нас бачити, — промимрила Лєна.

Але всі відмовки були марні. Тато вступив у свої дерев'яні черевики й потягнув нас із собою. Попри все я був радий, що він пішов із нами. Дядько Тур — його молодший брат. У такі дні, як цей, доречно про таке згадувати.

— Ти зовсім здурів, Трілле! — крикнув Магнус із горища, коли ми вийшли надвір.

Я вдав, що не почув його.

— Треба було вдіти велосипедні шоломи, — шепнув я Лєні.

* * *

Ніяка веселка того дня на небі не з'явилася, хоч ми з Лєною загатили тваринами весь катер. Дощ також не линув. Усе склалося досить гарно. В гості до дядька прийшла його кохана, а вона любить дітей. Навіть таких, як ми з Лєною. Дядько не міг при ній лютувати.

— Ми більш ніколи не спитавшись не візьмемо ані вашого човна, ані телички, — сказала Лєна.

— І заплатимо за розбиту шибку, — пообіцяв я.

Лєна голосно кашлянула.

— Як матимемо гроші, — поквапився додати я.

Потім дядькова кохана пригостила нас яблучним пирогом.

Коли ми порозносили тварин і птицю по своїх місцях, на траві вже була роса. Лєна стиха свиснула.

— Знаєш, що з чим римується, Трілле?

Я похитав головою.

— Козине лайно й козине стегно! — засміялася вона.

Потім Лена зі сміхом перескочила дірку в живоплоті. Я чув, як вона грюкнула вхідними дверима. Вона завжди так робить. Вона грюкає ними так сильно, що грюк чути в усій Крихті-Матильді.

«Потрібен тато»

За день після того тато розпочав свій літній проект. Він робить так щоліта. Проект, як правило, завеликий і зтяжкий для здійснення. І його завжди схвалює мама. Цього року мама вирішила на майданчику звести камінний мур. Лена була страшенно задоволена. Вона дуже любила на чомусь балансувати.

— Вам треба викласти його високим і вузьким, — скомандувала вона.

Поміж камінням час од часу чулося татове бурчання. Він не любить літніх проектів. Влітку йому хочеться сидіти в альтанці й пити каву. Ми, цебто я і Лена, стояли й дивились, як тато мурує, аж поки він попросив нас забиратися геть і десь інде гратися.

— А в тебе немає тата? — злегка кашлянувши, швидко спитав я, коли ми перестрибнули через живопліт і підійшли до Лениного саду й Лениного муру.

— Мабуть, є, — відповіла Лена.

Вона тримала руки прямо перед собою і водночас балансувала, перегинаючись назад. Я дивився на її зношені тенісні черевики, що пересувалися все далі й далі.

— То де ж він?

Лена цього не знала.

— Він дав драла ще до того, як я з'явилася на світ.

— Дав драла? — нажахано спитав я.

— Ти погано чуєш?

Лена глянула на мене з роздратуванням.

— До речі, навіщо вони комусь потрібні? — сплюнула вона.

Я достеменно не знав, що на це відповісти. Ще й як потрібні.

— Вони щось будують. Мури і всяке таке.

Лена мала мур.

— І ще вони можуть... е...

Я ніколи не замислювався над тим, навіщо потрібен тато. І щоб мені бодай щось спало на думку, я зіпнувся навшпіньки й зазирнув

через живопліт. Тато, червоний на виду, стояв і ляв літній проект. Цієї миті нелегко було згадати, навіщо тато потрібен.

— Вони їдять варену капусту, — зрештою сказав я.

Ані Лена, ані я не любимо вареної капусти. Вона слизька на смак. На жаль, у нас у Крихті-Матильді ціле поле капусти. І моя, й Ленина мами кажуть, що капуста надзвичайно корисна для здоров'я. А от тато, він такого не каже. Він їсть мою капусту. Я просто перекладаю ту зелену квашу в його тарілку, коли мама дивиться в інший бік.

Звісно, Лена не вважала мою згадку про капусту вкрай дурною, я це розумів. Із висоти муру їй було добре видно, як тато здійснює свій літній проект. Вона довгенько стояла на одній нозі, ретельно вивчаючи його.

— Гм, — мовила вона й зістрибнула вниз.

Трохи перегодом, удень, ми подалися в Буду купувати все, що забув купити Магнус. Там працює Ленина мама. Коли ми прийшли, вона переставляла й рахувала товар.

— Привіт! — гукнула вона.

— Привіт, — відповів я.

Лена на привітання тільки підвела руку.

Вийшовши надвір, ми зупинилися, щоб прочитати всякі оголошення на дверях. Ми завжди так робимо. Сьогодні там висів один надзвичайно великий папірець. Ми підвели голови, намагаючись наблизитися до нього.

«Потрібне щеня.

Бажано змішаної породи.

Щоб було охайне».

Лена прочитала оголошення кілька разів.

— Ти хочеш собаку? — спитав я.

— Ні, але так, напевно, можна писати й про тата?

Якось Магнус розповідав нам із Леною про приватні оголошення. Такі короткі повідомлення, як це, дехто поміщав у газетах, коли хотів знайти собі пару. Лена зізналася, що трохи думала над цим, скажімо, чи можна помістити таке оголошення про тата. Був лише один мінус: ніколи не знаєш, хто читає газети. Їх можуть читати бандюги, директори шкіл і хто завгодно.

Тож краще повісити оголошення в Буді, де вона знала всіх покупців.

— Пиши ти, Трілле. У тебе дуже гарний закрутистий почерк, — сказала вона, збігавши до крамнички по ручку й папір.

Один із її мишачих хвостиків розтріпався, хоч загалом вигляд вона мала вельми рішучий.

Я дивився на все це дуже скептично.

— І що мені писати?

Лена простяглася на дерев'яному столі перед крамницею й заходила думати так голосно, що я майже її чув.

— Пиши: «Потрібен тато», — почала вона.

Я зітхнув.

— Лено, ти думаєш...

— Пиши!

Я знизав плечима й зробив, як вона казала.

Потім Лена, як на неї, досить довго мовчала. Зрештою вона кашлянула і голосно й чітко проказала:

— «Бажано, щоб був добрий і любив варену капусту, і найважливіше те, відколи він добрий і любить варену капусту».

Я насупив брови. Це звучало дуже по-чудернацькому.

— Лено, ти певна того, що треба писати про капусту?

Ні, Лена не була певна. Та все-таки він мусить бути добрий.

Урешті-решт вийшло ось таке оголошення:

«Потрібен тато.

Бажано, щоб був дуже добрий.

І любив дітей».

З самого верху ми написали Ленине ім'я та прізвище і Ленин номер телефону, а тоді приліпили папірця просто під собачим оголошенням.

— Ти з глузду з'їхала! — сказав я.

— Я не з'їхала. Я просто трохи підганяю події, — відповіла Лена.

Лена справді підіграла події. Десь за півгодини після того, як ми прийшли до неї додому, задзвонив телефон. Утім, не думаю, що до цього дзвінка Лена сушила собі голову тим, що ми зробили. Телефон не вгавав.

— Може, візьмеш? — шепнув я.

Вона знехотя підвелася і взяла слухавку.

— Алло.

Ленин голос був тоненький, як нитка. Я нашорошив вуха.

— Алло, так. Телефонує Вера Югансен. Це ти почепила оголошення на крамниці в Буді?

Лена витріщила на мене очі, а потім кашлянула:

— Аг-га...

— Чудово! Мене дещо цікавить. Він ще трішки неспокійний, але, уяви собі, останні два тижні жодного разу не пісяв у хаті!

Ленине підборіддя опустилося майже на живіт.

— Він пісяє надворі? — перелякано спитала вона.

— Атож, правда ж тямущий?

Вера Югансен, з усього було видно, вельми тим пишалася. Напевно, вона божевільна, подумав я. Тато, що не пісяє в хаті! Лена пополотніла на обличчі, але, здається, розуміла, що їй треба опанувати собою, тож прочистила голос і трохи суворо спитала, чи любить він варену капусту. На другому кінці дроту якусь мить було тихо.

— Ні, знаєш, я ніколи йому її не давала. А мама вдома? Може, й вона щось хотіла б сказати?

Лена опустила на колішки. Наостанці Вера Югансен повідомила, що привезе його з собою о п'ятій годині, щоб ми його побачили. Тоді буде легше вирішити.

Лена поклала слухавку й сиділа, втупивши очі поперед себе.

— Трілле, твій тато пісяє надворі?

— Вкрай рідко.

Лена лягла долілиць і заходилася стукати головою об підлогу.

— Хай йому грець! Що сказати мамі?

Це ми швидко з'ясували, оскільки відразу після Лениних слів наші двері з шумом-скрипом широко відчинилися і в кімнату зайшла Ленина мама з запискою в руці й розпашілими щоками. Вона була викапана Лена.

— Лено Лід! Що це таке?

Лена, лежачи на підлозі, не ворушилася.

— Відповідай! Ти зовсім з глузду з'їхала?

Я помітив, що Лені майже не було чого казати.

— Вона трохи підганяє події, — пояснив я.

На щастя, Ленина мама звикла бути Лениною мамою, тож від такого вибрику з нею не стався напад. Я дивився на неї й думав, що, мабуть, багато хто хотів би з нею одружитися. Вона має в носі срібну кульку.

— Я більше ніколи так не робитиму, — пообіцяла Лена, лежачи на підлозі.

Її мама також опустила на підлогу. Так заведено в цьому домі.

— Ну от. Я зірвала це оголошення, перш ніж хтось побачив, що там написано, — усміхнулася вона.

Я зрозумів, що знов яюсь маю допомогти.
— Вера Югансен привезе одного о п'ятій годині.

Ціле пообіддя Лєнина мама телефонувала Вері Югансен. Ніхто не брав слухавки. Часу лишалося все менше й менше. За чверть до п'ятої ми всі втрюх сиділи за кухняним столом і чекали. Хвилинна стрілка добиралася до цифри 12, поділка за поділкою.

— Я не дуже в це вірю, — сказала Лєнина мама.

Аж тут подзвонили в двері.

На східцях, схиливши голову набік, стояла усміхнена Вера Югансен у червоній блузці. Ми намагалися дивитися проз неї. Ніхто з нас не бачив ніякого тата, але ж хтозна. Може, він пісяв за рогом.

— Добридень, — привіталася мама.

— Добридень, добридень! Авжеж, вам, певно, вже уривається терпець побачити того, з ким я приїхала! — майже крикнула Вера.

Лєнина мама спробувала всміхнутися. То вийшло кепсько.

— Ми, власне, передумали, — затинаючись, промовила Лєна, однак Вера Югансен уже метнулася до свого авта. Начебто незручно зупиняти таких пань.

Утім, Лєну також тепер негарно було зупиняти. Вона зістрибнула на східці й перегнала Веру.

— Ми не хочемо його, чуєте? Вони повинні пісяти в хаті!

І саме тієї миті, як вона це сказала, ми почули якийсь трохи писклявий, слабенький дзявкіт з авта. У вікні показалаь цуценяча голівка.

— Собака? — пошепки пролепетала Лєна.

— Так, — Вера Югансен наморщила брови. — Хіба ти не собаку хотіла мати?

Лєна кілька разів розтуляла рота.

— Ні, мені б хотілося мати...

— Шиншилу! — гукнула її мама від дверей.

Цуценя, що привезла Вера Югансен, було гарніше за шиншилу. Лєна залюбки лишила б його собі, але її мама сказала, що всьому є межа.

Після всього Лениній мамі довелося лагодити мотоцикл цілу годину, щоб оговтатися. Ми з Леною сиділи на пральній машині й дивилися на неї. Часом вона просила нас подати якийсь інструмент. А так усе було цілком спокійно.

— З цим не жартують — отак навмання повісити оголошення, — врешті-решт сказала вона. — Ти, Лено, думала головою, чим це могло закінчитися?

Я подумки перебрав усіх молодих чоловіків, що купували в Буді.

— До того ж у нас навіть місця немає для тата, — правила далі мама з-під мотоцикла.

Лена з цим не погодилася. Можна прибрати в підвалі.

— Поки що нам вистачає чоловіків. У нас є Трілле, — підсумувала мама.

Саме це здалося Лені найбезглуздішим з усього, що вона коли-небудь чула.

— Таж Трілле не чоловік!

— А хто ж тоді? — спитав я.

— Ти сусід.

Безперечно, подумав я, хоч мені дуже хотілося почути, що я її найкращий друг.

Як дідусь і бабуня розважалися в Крихті-Матильді

Майже всі дорослі нашої місцевості співали в змішаному хорі. Змішаний хор, як казав тато, — це хор, де всі змішуються: і ті, що вміють співати, і ті, що не вміють. Тато диригує хором і намагається змусити всіх хористів співати якомога краще. Влітку відбувається пісенне свято. Тоді наш змішаний хор їде з міста на зустріч із іншими змішаними хорами. І тоді вони всі змішуються в хор і співають упродовж усього свята. Пісенне свято — то така втіха, що весь наш змішаний хор ще за багато тижнів до нього живе в передчутті радості.

Ми, діти, також звикли радіти пісенному святу, оскільки тоді нікого з дорослих, окрім дідуся, немає вдома, і мамі доводиться оголошувати у Крихті-Матильді надзвичайний стан. Цього літа виходило дуже кепсько: раптом з'ясувалося, що і Мінна, й Магнус мають їхати в табір саме в той час, на який випадає свято. На бухті лишалися тільки ми, найменші, та дідусь.

— Ну й буде гармидер, — хихикнув дідусь, як дізнався про це.

— Любий Ларсе, в мене душа не на місці, — пожалілася мама, не уявляючи, як їй пережити це пісенне свято і не хвилюватися, що ми щось устругнемо, поки їх не буде вдома. Зате Лена, здавалось, була в захваті. Мовляв, нехай дідусь і за нею наглядає.

— Ваше щастя, що ви співаєте, як скрипуча ворона! — сказала вона йому, коли зі своєю мамою прийшла увечері напередодні пісенного свята, щоб усім гуртом обговорити правила поведінки.

Вечір видався довгий. Коли дорослі нудно й детально напучували Лену, Крелле і мене слухатися і не влаштовувати канатних доріг, поки їх не буде, дідусь чекав своєї черги.

— Діти повинні вдівати рятувальні жилети на морі й шоломи, як їздитимуть на велосипедах. Хліб у морозилці. Номер нашого мобільника висить над телефоном...

Мама все говорила й говорила. Дідусь усе кивав і кивав головою.

— ... і, любий Ларсе, щоб ніхто з ваших малих онуків із Крихти-Матильди чи сусідів не сідав у ящик мопеда, — закінчила вона, та дідусь більше не кивав головою, і можу присягнути, що я побачив, як він скрутив у себе за спиною дулю.

Наступного ранку — було п'ять хвилин по дев'ятій — у вікно заглянуло сонце й залоскотало мені носа. До моєї кімнати долинав запах вареної риби й кави. Дідусів запах! Я подивився на ясно-блакитне море з маленькими хвильками і збіг донизу. Крелла з Леною вже сиділи в кухні на лаві й наминали хліб із рибою й майонезом. Він, дідусь, їв тільки рибу. Тому-то котам найбільше й подобалось у нього в підвалі. Там їм перепадає їхнє улюблене їство. Тепер дідусь мастив мені скибку хліба маслом, що скидалося на білий сир.

— Накидайся на їжу, Тріллику. Та й підемо надвір кататися. Хто сидить у хаті, той не знайде пари!

Дідусів мопед на вигляд десь такий, як повернутий навспак триколісний велосипед, у нього спереду є великий ящик, що править замість кузова. У тому ящику дідусь возить продукти, та оскільки сьогодні пісенне свято, то дідусь дозволяє онукам і сусідам у ньому посидіти. Найпершим завданням цього дня було привезти дві бляшанки фарби, яку дідусь замовив у місті. Їх мали доправити поромом.

Нам заманулося вдати, що в бляшанках з фарбою повно золотих монет. Королівські агенти нашого Королівства мусили сховати бляшанки в Крихті-Матильді, бо на них полювала шайка смертельно небезпечного Бальтазара.

— Король розбійників Бальтазар ладен на все що завгодно, аби тільки захопити гроші, — сказав я і примружив очі.

— Він поїсть усіх кроликів живцем, — хитромудро прошепотіла Лена.

— І рибу, — додала Крелла, вибалушивши очі.

Навіть мама не помітила б трьох дітей, що лежали кожне зі своїм водяним пістолетом у дідусевому кузові, коли ми рушили до поромного причалу. Притиснувшись до самого днища, ми вкрилися вовняною ковдрою.

Дідусів мопед без кінця гуркотить. Коли людину трясє, язик у роті наче аж сіпається. Від напруги в мене заболіли ноги. Врешті-решт мопед зупинився, агент Лена відкинула ковдру — і перед нами відкрився поромний причал.

— Стій! — верескнула вона і театральню спрямувала пістолет на пором.

Звичайно, пором не буває дуже переповнений. Я знаю це, оскільки тато, певна річ, там працює, і я часто з ним плаваю туди й назад. Ми очікували побачити чотири-п'ять автомобілів і матроса Біргера.

Але сьогодні було не так. Сьогодні тутешні хуторяни зустрічали когось із родичів, і тепер там стояло більше двадцяти стареньких тіточок, що вп'ялися у нас із Леною нажаханими поглядами.

— Йой, — промимрив дідусь. — Ану принеси хутчій ті бляшанки!

Моє серце тенькало від страху, коли я біг, петляючи поміж усіма жіночими квітчастими спідницями, й зрештою таки дістався до матроса Біргера і бляшанок із фарбою.

— Д-дякую, — затинаючись, мовив я вельми шпигунським тоном і схопив банки.

Зоддалік до мене долинув крик міні-агента Крелли, спрямований на тих бідолашних родичів: «Бах-бах-бах!»

— То все Бальтазарова шайка, — жваво шепнула Лена, коли я впорався зі своїм завданням.

— То Баке-Марія й Ула-Ловіса. Я разом із ними готувався до конфірмації, — промимрив дідусь і хвацько козирнув.

А міні-агент кричала «бах-бах» доти, поки Лена пхнула її на дно кузова так, що аж гупнуло. Дідусь рвучко зірвався з місця, і гуркіт був гірший, ніж будь-коли, як ми втікали назад до замку в Крихті-Матильді. Ми наче лежали в кухняному комбайні. Та за мить Лена сказала, що небезпека минула й можна відкинути ковдру.

Я мружився проти сонця. Схилившись над кермом, дідусь натиснув на повен газ. Іноді він озирався й поглядав назад. Я й собі глянув і побачив, що слідом за нами женуться авто. Тутешні дороги були вузькі, а дідусь тепер тримався середини. Нас неможливо було об'їхати. І хоч він мчав так швидко, як тільки можна було мчати на

мопеді, однак виходило не дуже швидко. За нами тягнулася ціла вервечка тих, що зустрічали своїх родичів. Вони весь час сигналили. То було схоже на довгий травневий потяг 17 травня,^[1] який ми очолювали. Я помітив, що дідусь за шоломом усміхався. Він хизувався перед своїми однокласницями.

— Ану тримайтеся! — раптом вигукнув він. — Поїдемо навпростець!

Дідусь щосили крутнув ліворуч і з'їхав на давню тракторну дорогу, яка вела через поле до нашого будинку. Підкидало так, що я думав, мене розтрусить.

— Го-гой! — крикнула Лена, коли ми залетіли на подвір'я й так різко пригальмували, що суха жорства розлетілася навсібіч.

Звісно, будинок ми перетворили на замок. Дідусь ходив навколо нього з качалкою за поясом і верховодив. Банки з фарбою ми поставили на підлогу посеред вітальні, а потім перед усіма дверима будинку звели захисні споруди, так щоб Бальтазарові розбійники не могли зайти. Не минули майже нічого з меблів. Крелла, яка стояла на чатах, раз по раз кричала, що з'явилися розбійники, а тоді зареготала на весь голос, коли ми вдали, що стріляємо з вікна, а особливо тоді, як дідусь вихопив із-за пояса качалку, що правила йому за ручний реактивний протитанковий гранатомет.

— Мені здається, на світі немає нічого кращого за пісенне свято, — сказав я Лені, однак Лена відповіла, що було б ще краще, якби хтось таки спробував увалитися в будинок.

Потім дідусь запропонував нам запросити тітку-бабуню на пообідню каву.

* * *

— То стара королева розбійників, — шепнула Лена.

Ми тишком-нишком вилізли на стіл у Мінніній кімнаті й виглянули у вікно. Голова тітки-бабуні була якраз під нами. Тітка-бабуня подзвонила в двері. Ми з Леною обережненько вистромили з вікна свої пістолети.

— Нікого не впускайте!

Лена була неймовірно розлючена, і тітка-бабуня здивовано звела очі догори.

— О ні, Тріллуню, невже ти не вступиш мене?

Я швиденько пояснив їй, що вона страшнюча королева розбійників. Тітонька-бабуня розгублено зняла з плеча сумку. Там у потайній кишеньці лежать камфорні краплі.

— Ну, а дідусь? — спитала вона трохи згодом.

У малесенькому віконечку лазні збоку від вхідних дверей з'явився кінчик качалки.

— Ану чеши звідси, пані Бальтазарихо! — крикнув дідусь так, що душова кабіна аж затрусилася.

Тітка-бабуня на мить просто отетеріла. А потім щось промимрила, мовляв, треба викурити нас надвір, і зникла.

Минуло чимало часу. Ми ніде не бачили тітки-бабуні. Лена вважала, що вона поїхала додому, але дідусь був певен, що вона щось задумала і ми маємо бути насторожі. До того ж зараз ніякі автобуси не ходили.

І раптом я відчув запах, від якого в мене по спині полізли мурашки. Я збіг сходами до вікна з канатною дорогою, Лена — слідом за мною.

— Цур тобі пек, вона пече вафлі! — вирвалось у Лени.

Так воно й було. Тітонька-бабуня прилаштувалася в Лениному саду з туристським столиком і вафельницею. У вікно Лениної кухні тягнувся довгий дріт.

— Цур тобі пек, вона вдерлася в мій будинок!

Лена нетямилася від захвату. На столі височіла ціла гора вафель. Часом тітка-бабуня махала серветкою, тож запах велетенськими хмарами підіймався до нас у вікно. Я вкрився гусячою шкірою. Ми принишкли, ніби перебували в церкві, й дивилися на гору вафель, що ставала дедалі вища. Навіть дідусь збентежено дивився у вікно. Ніхто з нас не помічав Крелли, і раптом ми побачили її надворі в саду! Тітка-бабуня сердечно пригорнула Креллу до грудей і посадила на осонні на стілець. Потім намастила на щойно спечену м'якеньку хрумкотливу вафеліну масла й щедро потрусила її цукром. Я мало не заплакав.

— Здаваймося, — рішуче сказала Лена.

— Ні, дідька лисого, — гарикнув дідусь, хоч тітка-бабуня заборонила йому казати при нас «дідька лисого». — Сходи-но, Трілле, в підвал і принеси свою вудку.

Потім дідусь зателефонував у Ленин будинок. Тітка-бабуня виглянула до нас у вікно.

— Можна, я візьму слухавку? — спитала вона, і Лена велично кивнула головою.

Тітка-бабуня вийняла вафлю і зникла в будинку.

— Алло, алло! Це зі служби спілки національних товариств, — мовив дідусь надзвичайно високим голосом. — Нас цікавить, чи ви, ясновельможна пані, не хочете купити який-небудь лотерейний квиток?

І поки він говорив, то заповзято тицяв пальцем на вікно. Тітка-бабуня, очевидно, не хотіла ніякого лотерейного квитка, тож у нас було обмаль часу.

— Крелло! Цссс! — шепнув я і спустив жилку вудки донизу.

Крелла відразу не второпала, що їй треба прикріпляти вафлі на гачок. Вона була замала. Нам довелося довго їй пояснювати, проте поки дідусь поклав слухавку, а тітка-бабуся вийшла надвір, ми підняли дві вафлі. Лена в один мент мов за себе кинула одну з тих, що ми втягли через вікно.

— Нам треба їх поділити, — майже крикнув я.

— Не можна поділити дві вафлі на трьох осіб, Трілле! — заявила Лена, запихаючись вафлею.

Хоч не хоч, а ми з дідусем вдовольнилися однією. Крелла ж у саду наминала п'яту.

За десять хвилин дідусь причепив на край мітли наволочку й вивісив із вікна спальні надвір білого прапора. Ми махнули на все рукою.

Добре бавитись у війну. Та найкраще, коли панує мир. Я подумав так тоді, коли врешті-решт сидів у саду і разом із найдобрішою в світі тіткою-бабуною мотав вафлі.

— Якщо ви брат і сестра, то чого він такий худий, а ви така повна? — спитала Лена, відкусивши пів-вафлі й перевівши погляд на тітку-бабуню й дідуся.

— Змалку вона їла за нас двох, — відповів дідусь і вправно відхилився вбік, бо тітка-бабуня замахнулася потягнути його серветкою.

— Колись, Леночко, я не була така повна.

— А приблизно якою ви тоді були? — допитувалась Лена.

І тоді почався вечір споминів. Тітка-бабуня була вродлива, мов кінозірка. У неї було так багато залицяльників, що дідусеві доводилось лежати на даху та стріляти по них із рогатки, коли вони навідувалися. До речі, наскільки дідусь пригадує, у той час ніхто з них не був повний, адже вони споживали тільки картоплю й рибу. Хоча на святвечір їм перепадали помаранчі. Щоправда, не в час війни. Тоді їм нічого не перепадало...

* * *

Тільки-но ми налаштувалися лягати спати, зателефонувала мама, щоб довідатись, як минув день. Дідусь доповів їй, що і менші, й старші поводитися зразково.

— Ми розповідали пригоди з давнини і наминали вафлі, — сказав він.

Ми з Леною усміхнулися.

— Чи можу я трішки побалакати з Креллою? — спитала мама.

Дідусь кахикнув і знехотя передав слухавку.

— Не кажи, що ми їздили на мопеді, — шепнув я Креллі.

Вона кивнула головою і з поважною міною на обличчі взяла слухавку.

— Що ти сьогодні робила, Креллонько? — почули ми мамине запитання.

Дідусь упав перед найменшою онучкою навколішки й згорнув руки. Крелла дивилася на нього з подивом.

— Я не їздила на мопеді, — чітко й виразно проказала вона.

Дідусь опустив руки й полегшено зітхнув. Напевно, мама на своєму пісенному святі теж полегшено зітхнула.

— Чудово, — мовила вона лагідно. — А що ж ти, ясочко, робила?

— Я тільки там сиділа, — відповіла Крелла.

Ісак

У Лени день народження лише раз на рік, як і в решти людей, але дехто вірить, що він буває й частіше. Вона торочила про день народження постійно. І ось він уже наближався.

— Можеш собі уявити — дев'ять років дев'ятого червня, га? — вдоволено спитала вона.

Її мама приїхала додому з пісенного свята й заходилася витирати фрукти, з яких збиралася робити мистецькі композиції. Ми з Леною їли.

— Атож, уявляю. А чого ти собі бажаєш?

— Тага.

Мама зітхнула й спитала, чи Лена хоче його загорнутим у папір, чи у вигляді подарункової листівки.

— Може, ти, донечко, бажаєш собі чогось іншого?

Ні, Лена нічого іншого собі не бажала, але коли ми вийшли надвір, вона все-таки хвильку постояла на сходах. А тоді прочинила двері й крикнула в хату:

— Велосипед!

* * *

Лена запросила на день народження увесь наш клас. Вісьмох хлопців плюс мене. За кілька годин до обіду я пішов подивитися, чи в них вистачить спеченого торта на таку громаду. Відчинила Ленина мама.

— Добре, що ти вже прийшов, Трілле. Може, зумієш її втішити.

Я сторопіло зайшов досередини.

Лена лежала на канапі. У неї був кепський вигляд.

— Ти захворіла? — нажахано спитав я.

— Так, захворіла! У мене обсипало живіт! — крикнула вона так, ніби це сталося через мене. — Тож ніхто не захоче прийти на обід і заразитися посеред канікул!

Лена пожбурила подушкою в стіну — аж у всій вітальні затремтіли картини.

Оце так біда.

— Ох, Лено, — зажурено мовив я.

Трохи перегодом навідалась моя мама, щоб пересвідчитись, чи не заважаю я оздоблювати торт.

— Ну от, а ти що, Лено, захворіла? — і собі спитала вона, присівши край канапи.

Мама неабияк розумілася на дитячих недугах. У неї було чималенько дітей.

— Як ти гадаєш, Карі, що в неї? — спитала Ленина мама, заносючи до вітальні чай.

Мама вважала, що в Лени була вітряна віспа. Коли мені було три роки, я хворів на вітряну віспу, сказала вона, а на неї хворіють не більше одного разу. Отже мені все-таки можна було прийти до Лени в гості. Якщо Лена здужає мене прийняти.

Лена здужала мене прийняти, і о шостій годині я з'явився до неї причепурений і з подарунком. Я подарував їй гру в крокет. Напевно, Лени вона подобалась. На її думку, крокетні молоточки можуть багато на що згодитися. Ленина мама прилаштувала у вітальні ліжку, і Лена, сидячи в ньому, віддавала накази, мов королева. Ми дивилися DVD, до того ж нам належав цілий вершковий торт. Лише один раз Лена через свою дурнувату вітряну віспу спалахнула гнівом і пожбурила в стіну булочку з корицею.

— Отак би жбурнути в тебе, — сказала її мама й зітхнула.

До вечора день народження зіпсувався, і я подумав, що краще піти додому. Однак Лена не відпустила. Хай йому грець, сказала вона, не годиться, щоб єдиний гість вшився у половині восьмої, якщо свято триває до дев'ятої. Тоді я взяв ще один шматочок і сидів, поки Лена заснула в своєму ліжку.

— Я говорила з черговим поліклініки, — шепнула мені Ленина мама. — Лікар буде на цьому кутку ввечері, тож, напевно, знайде.

Нараз хтось постукав у двері. Я витягнув шию і виглянув у передпокій. Лікар був молодий, як звичайно вони всі бувають, і гарний з виду. Дорослі хтозна-скільки віталися в передпокої та розсипалися в

усмішках, і, ступаючи до вітальні, лікар обернувся й знов усміхнувся Лениній мамі так, що перечепився за поріг і майже ввалився в кімнату.

— То це ти хворий? — спитав він мене, коли таки віднайшов рівновагу.

— Ні, я раніше хворів, — гордо відповів я і тицьнув пальцем на Лену в ліжку.

Якби я цього не зробив, то лікар, напевно, на неї сів би. Ото було б лементу! Зате тепер він сів поруч і обережно поклав руку їй на плече. Лена спершу лупнула очима, а потім і зовсім прочумалась. Вона глипнула на лікаря, наче він звалився з неба, продерла очі й придивилася до нього пильніше. Тоді підвела голову з подушки і, сяючи радістю, крикнула:

— Тато!

Шматочок торта, який був у мене в ложці, впав на блюдце.

— Але ж, мамо, в мене є велосипед! — кричала вона далі й сміялася від радості, сидячи в ліжку з висипом на тілі, температурою і всіма тими дурницями.

— Я... я лікар, — затинаючись, мовив лікар.

— Мамо, він ще й лікар! Як зручно!

З кухні прибігла Ленина мама.

— Лено, він усього-на-всього лікар, — пояснив я, відчуваючи, що ось-ось вибухну сміхом.

Я не знав, як мені стриматися, тож розраховував на те, що він собі піде, хоч Лену то геть розлютило б. Зараз її, звісно, настільки виснажила температура й вітряна віспа, що вона не мала сил лютувати. Вона тільки натягла ковдру на голову й знов плюхнулася лантухом на подушку.

Коли лікар подивився Ленину вітряну віспу, до наступного порому лишалося більше години, і Лена запросила його на своє свято. Звати його було Ісак. Він зізнався, що тільки-но розпочав лікарську практику, тож боявся неправильно встановлювати діагноз і всяке таке.

— Але ж у мене вітряна віспа? — спитала Лена.

Атож, Ісак був цього певен. Нема сумніву, що в Лени вітряна віспа.

Коли ж лікар зібрався йти, то побачив у пральні мотоцикла. І тоді ми дізналися, що і в нього є мотоцикл, а все закінчилося тим, що дорослі так забалакалися про мотоцикли, аж він мало не запізнився на пором.

— Трохи свята вдалося, — задоволено сказала Лена, як Ісак урешті-решт пішов.

Її мама дивно всміхнулася й кивнула головою.

«Різдву радіймо» посеред літа

Невдовзі Лена одужала. І як уже звелася з ліжка, то вирішила стати воротарем. Поки хворіла, вона дивилась один футбольний матч по ТБ.

— Воротар усім верховодить, Трілле. Він кричить решті, куди бігти.

Мені подумалося, що Лені пасувало б бути воротарем. Вона — єдина дівчина в нашій футбольній команді і швидко без жодної на те причини гнівається. Хлопці з команди, як правило, часто навмисно її до того доводять, і Лена сама собі дивується, чого вона грає в команді з ідіотами.

Улітку немає ані футбольних тренувань, ані змагань, та ми з Леною багато граємо, особливо на скошених полях. Тільки от наш м'яч знов десь подівся. Я його ніде не знаходив. Урешті-решт довелося спитати мами, чи не купила б вона мені нового.

— Ні, і ти знаєш чому, Трілле. В цьому році ти вже губиш другого м'яча. Про це не може бути й мови.

— Але мені потрібен м'яч, мамо! — вигукнув я.

— То сам його, Тріллику-голубчику, й купуй.

Дорослі кажуть такі речі, навіть не задумуючись над тим, як нелегко купувати щось тому, в кого не водиться грошей.

Неподалік у гамаку сидів Магнус і грав у якусь гру на своєму мобільнику. Магнус завжди має гроші. Ціле літо, кожен Божий день він зі своїм товаришем бере гітару й чеше до міста. Там вони грають на вулицях, а люди кидають їм у капелюха, що лежить у них перед ногами, гроші. Я дивився на нього й дещо собі виснував. Мені також треба податися в місто. Але, звичайно, з Леною.

— Ти думаєш, ми стоятимемо посеред вулиці й співатимемо, а всі слухатимуть? — спитала вона, коли я зайшов до неї й розповів про свій план.

Вона саме наминала свій персональний леноксіданок, що вкрай шкідливий для здоров'я. Такий людина готує лише тоді, коли

лишається вдома сама.

— Нам треба на чомусь грати, — пролопотіла Лена у перерві між пережовуванням. — Інакше ніхто не кидатиме грошей.

— Але ми можемо грати на блокфлейті, — сказав я.

— Блокфлейта годиться, — відзначила Лена.

Так усе й вирішилося.

Нам довелося тренуватися. Ми так давно не брали до рук флейти, аж майже забули, що вони в нас були. Ми заходилися грати на нашій кухні, але невдовзі мама сказала, що їй треба послухати по радіо щось надзвичайно важливе й попросила нас піти кудись інде. У вітальні ми грали тільки в одному тоні, поки тато сказав, що це чудово, але по четвергах голова його не витримує таких гучних звуків. Тоді ми гайнули до дідуся, та в його слуховому апараті щось почало пищати, тож нам і звідти треба було вшиватися. Зрештою ми подалися в сарай і всілися на старому тракторі.

Ми грали й грали, але тільки одну пісню, яка в нас обох виходила, і то була «Різдву радіймо». Ми її виконували на різдвяному концерті в школі.

— О, мене морозець дере по шкірі! — вигукнула Лена, бо їй здавалось, що грали ми надзвичайно гарно.

Наступного ранку сяяло сонце, було 25 градусів тепла. Море скидалось на блакитне простирало. Дідусів човен мріяв удалині маленькою крапкою. Ми з Леною бігли до пристані й там чекали ще хвилин десять. А коли заходили на пором, то поховали блокфлейти під футболки, хоч тато їх помітив. Він постукав пальцями по сумці з квитками й обвів нас суворим поглядом.

— Щоб я не чув на поромі ані звуку! Це заважатиме капітану, і він може звернути з курсу, — мовив він.

Ми пообіцяли. І тато більш нічого не питав.

Я люблю наш пором. Там є гральний автомат, де Мінна знає, як хто виграє, а Лена знає, як хто програє, і східці з поруччям, на якому можна сповзати вниз, і ятка з великими млинцями, намащеними маслом і потрушеними цукром. Їх готує Маргот. Вона старенька і може витріщатись, коли хтось надто довго щось допитується. Я і Лена

приятельсько з Маргот. Здебільшого ми товчемося біля неї, якщо тато зайнятий, але іноді вибираємось на горішню палубу й плюємося в море, а часом нам дозволяють зайти в стернову рубку, якщо ті, що там стоять, у доброму гуморі. Того дня ми помчали зразу до Маргот.

— О, Тріллуньо і Лена! Яка я рада, ціле літо вас не бачила! — мовила вона, тільки-но ми зайшли.

— Та ну, але ви, мабуть, про нас чули? — спитала Лена.

— Атож, чула, — вона зізналась, що дещо чула, скажімо, про ковчег і гній.

— Не варто вірити всьому, що чуєш, — сказала на те Лена.

Тато не хотів відпускати нас самих у місто, та ми стали канючити. Магнус уже був там. Ми знали, де саме він грає. Нам навіть видно було його від пристані! Врешті-решт тато поступився. Якщо ми пообіцяємо весь час триматися Магнуса, то можемо пропустити один рейс. Але потім мусимо знов з'явитися на пором. Ми пообіцяли. І тоді почесали хідником до Магнуса. Він зі своїм товаришем Гассаном саме співали пісню і не дивилися на нас, поки її не закінчили.

— Що ви тут робите? — спитав Магнус, що був не дуже радий нас бачити.

— Будемо заробляти гроші на новий футбольний м'яч, — відповів я і показав йому свою блокфлейту.

Магнус і Гассан переглянулись і розсміялися. Отут уже я міг зрозуміти Ленин гнів.

— Уяви собі, ми їх заробимо! — закричала вона на Магнуса. — А ще ми, на жаль, мусимо стояти поруч із тобою, бо так звелів твій батько!

І перш ніж хто-небудь на щось зважився, вона потягла мене на лавку, що стояла поруч, стягнула з моєї голови кепку й кинула її перед нами додолу.

— Починай, Трілле!

Я забув, скільки людей мають звичку сновигати хідником. Мені здавалося, що я знепритомнію на місці.

— Лено, я навіть не знаю, чи мені хочеться грати, — прошепотів я, не ворущачи губами.

— Ти хочеш мати футбольного м'яча чи не хочеш?

— Хочу.

— Тоді грай, мерщій!

У мене тремтіли коліна. Найкращий мій друг долічила до трьох. А потім ми стояли на лавці посеред хідника й грали «Різдву радіймо» так, що в Лени морозець дер по шкірі. Я не зводив очей із блокфлейти. Коли ми закінчили, ніхто не заплескав у долоні. Люди проходили мимо і край.

— Ще раз, — безпощадно скомандувала Лена.

І ми заграли ще раз. Здається, людей страшенно діймала спека і всілякі клопоти. Аж раптом надійшла якась пані, що схопила чоловіка за руку й вигукнула:

— Глянь-но, Ральфе, які вони милі!

Це вона казала про нас із Леною. Ми заграли ще раз, і та пані зі своїм чоловіком, що звався Ральф, поклали в мою кепку двадцять крон. Після цього зупинилося більше сімнадцяти осіб разом, що хотіли послухати різдвяну пісню. Тоді мені на хвилю знов здалося, що я знепритомнію, однак я заплющив очі, думаючи про футбольний м'яч, і намагався втриматися на ногах. Усі плескали в долоні, сміялися й гукали: «Ще, ще!» Навколо лавки скупчилась ціла юрба. Ми з Леною

були майже як поп-зірки. А одна пані навіть сфотографувала нас і спитала наші імена. Лена схилялася в глибокому поклоні щоразу, як ми догравали «Різдву радіймо». А я кланявся праворуч і ліворуч так, як то робив тато, коли диригував змішаним хором.

— Мабуть, годі, — зрештою сказав я.

У мене геть спітніли долоні. Лена заглянула в кепку й кивнула головою. Ми подякували й злізли додолу.

Кепка була важка від монет. Ми зарозуміло всміхнулися до Магнуса й Гассана і побігли до крамниці спортивних товарів біля ратуші. Про тата ми забули зовсім.

— Не вистачає 42 крони, — сказав чоловік за прилавком, перелічивши всі наші гроші.

Чуб у нього на голові стирчав на всі боки, і вигляд чоловік мав незворушний. Ще й губа була відкопилена. Я помітив, як Лена трохи подалася вперед і стала придивлятися, що в нього за губою. То був похмурий чоловік.

— Ет, 42 крони ми запросто заробимо, — сказала Лена.

Ми стали на східцях перед крамницею спортивних товарів. Людей на хіднику було обмаль, але ми грали й грали. Врешті-решт за 10 секунд ми впоралися. Аж тут надвір вискочив похмурий чоловік.

— Перестаньте пищати! Це відлякує покупців!

— Ми не можемо перестати. Нам не вистачає... — Лена глянула на мене.

— 26 крон 50 ере, — додав я.

Чоловік закотив очі під лоба. Тоді застромив пальця в рота, вийняв з-за губи обслинений клубок жувального тютюну й пожбурих його нам просто під ноги. Заходячи в крамницю, він хряснув дверима.

— Йому доведеться пройтися в кабінет директора, — суворо мовила Лена, і потім ми знов заходилися грати.

Ми дограли тільки досередини, як двері крамниці відчинилися знов і похмурий чоловік заревів:

— Вимітайтеся геть і не пищіть мені тут! Ось вам, шмаркачі, ваш м'яч!

Коли ми стояли біля крамниці з новим футбольним м'ячем, я зненацька згадав про тата.

— О, ні! — скрикнув я, і ми зірвалися бігти. Пором зробив три рейси, й тато гнівався десь так, як я й боявся. Він, тато, коли гнівався, мовби ще наростав і червонішав.

— Ми більше ніколи так не робитимемо, — пообіцяв я.

— Ніколи більше не робитимемо! Ніколи більше не робитимемо! Але ж ви з Леною ніколи нічого не робите двічі! Ви просто втелентуєте щось інше!

Лена привітно на нього глянула і взяла його за руку.

— Бачите цього м'яча? — спитала вона. — Це м'яч професіоналів.

Я помітив, що тато нами трішки запишався. М'яч йому сподобався, і він захотів його випробувати. Та не так легко було зробити фінт із сумкою квитків і в дерев'яних черевиках на ногах. Раптом обоє черевиків і м'яч красивою дугою перелетіли через борт. Я ляснув себе по лобу. Таж ми стовбичили на хіднику й грали «Різдву радіймо», мало не простягнувши ноги, а тато гилить м'яча в море ще до того, як ми спробували в нього пограти!

— А тепер стрибайте в море й діставайте його, — сердито крикнула Лена.

Тато й гадки не мав стрибати в море. Зате він скочив на пристань і попросив у німця, що ловив рибу, сачка й щасливо витягнув м'яча на сушу. Черевики зникли в морі. Потім тато обілетив усіх пасажирів і, захопивши нас із Леною, повів до кіоску Маргот.

— Не скажемо нічого мамі про те, що ви з Леною самі ходили сьогодні в місто. О'кей, Трілле?

Я пообіцяв.

Але це мало що дало. За день у газеті помістили наш із Леною великий знімок. Виявляється, що пані, яка фотографувала нас на лавці, була журналістка.

— Ну ж ти, Тріллуно, й хитрунець, — мовила мама, звівши очі від газети.

Я пообіцяв їй зіграти «Різдву радіймо», щойно матиму час.

Як я розтрощив Лену

Коли маєш таку сусідку й такого найкращого друга, як Лена, відбувається багато чого цікавого, але часом я ловлю себе на думці, що мені більше подобаються звичайнісінькі дні. Такі собі дні, коли не стається нічого надзвичайного, цебто, коли я наминаю печінковий паштет із крайцем хліба і ми з Леною граємо в футбол або шукаємо крабів і теревенимо про буденні речі, і ніхто з нас ні на кого не сердиться.

— Ти гадаєш, що звичайні дні кращі за Різдво? — спитала Лена, коли я спробував пояснити їй свої міркування.

— Ні, але ж Різдво не може бути щодня, — відповів я. — Інакше воно спротивиться.

Лена мене запевнила, що якби Різдво було набагато частіше, то воно їй аніскілечки не спротивилося б, і ми більше про це не говорили. Зате ми грали в футбол. І поки я на осонні посилав Лені удар за ударом, мені здавалося, що це був чудовий звичайний день.

— От би мати тата, щоб грати з ним у футбол. Такого, який бив би дуже сильно, — сказала Лена, ухилившись від одного з моїх найкращих ударів.

Я зітхнув.

Ми сіли перепочити на моріжку, а Мінна, що збиралася малювати балкон, примостилася поруч. Ми з Леною пересміхнулися. Мінна майже так само, як тітонька-бабуня, вміє оповідати всілякі бувальщини і залюбки їх оповідає. І тепер ось вона лягла долілиць і заходилася розповідати нам, чому нашу бухту прозвали Крихтою-Матильдою.

— Ось чому, — почала вона. — Колись у цей фіорд заплив португальський розбійницький корабель, а на носі того корабля було встановлено дивовижну галеонну фігуру — вродливу панну Матильду.

— Галеонну фігуру? — перепитав я, і Мінна пояснила, що галеонна фігура — то велика дерев'яна лялька, яку вбирали в красиву сукню і в якій розвівалися на вітрі коси. Таку ляльку в давні часи кріпили на кораблях. — А тоді налетів шторм, — вела далі Мінна. — Нечуваної сили й смертельно небезпечний шторм. Корабель перехилило з боку на бік так, що неможливо було його вести, і врешті-

решт наша бухта заходила ходором. Прекрасну Матильду розтрощило об прибережне каміння на крихітні тріски — десь отам, де ми звичайно гасимо купальське багаття розкидачем гною.

— Йой, — майже хором зойкнули ми з Леною.

— Морські розбійники так і не повернулися додому. Вони познаходили собі дружин і звідтоді осіли в нашому місті. Тож і назвали вони бухту Крихтою-Матильдою на честь своєї знищеної галеонної фігури, що була розтрощена об прибережне каміння.

Мінна прихилилася до нас із Леною ближче й зашепотіла:

— Один із них був прапрапрадідом дідуся.

Виявляється, в дідусевих жилах тече кров морських розбійників!

Я довго нічого перед собою не бачив, бо задумався про те, що здавалося мені чимось просто фантастичним.

— Мінно! — зрештою озвався я. — У мені також тече кров морських розбійників, еге ж?

— У ваших жилах тече кров морських розбійників, у всієї родини, окрім мене, бо мене в дочерила індіанська принцеса, — розсміялася вона і пішла, стоячи на руках, аж до будинку — малювати балкон.

Лена підхопила футбольного м'яча й ну підкидати його вгору, а я сидів долі, почувуючися, далєбі, іншим хлопцем, аніж був кілька хвилин тому. В моєму тілі грала кров морських розбійників.

— Може, через це я стільки всього вичворяю? Бо не можу нічого вдіяти? В мені грає кров морських розбійників, — сказав я Лені.

— Та ну! Її лишитья дуже мало, адже вона вся витече, щойно в тебе зацебенить із носа, — непривітно мовила вона.

Мабуть, Лена, стоячи там, де стояла, уявила, що в її жилах тече трохи крові морських розбійників.

Я подивився на море. Дідусь сидів у своєму човні, й нічого дивного в тому не було. Він же морський розбійник!

— Лено, може, покатаємося в гумовому човні? — запропонував я, відчуюючи, що кров морських розбійників у моїх жилах також прагне моря.

Лена кинула на мене зажурений погляд, але стягнула з рук воротарські рукавиці.

— Гарзд. Є нагода побувати там, де розтрошило Матильду.

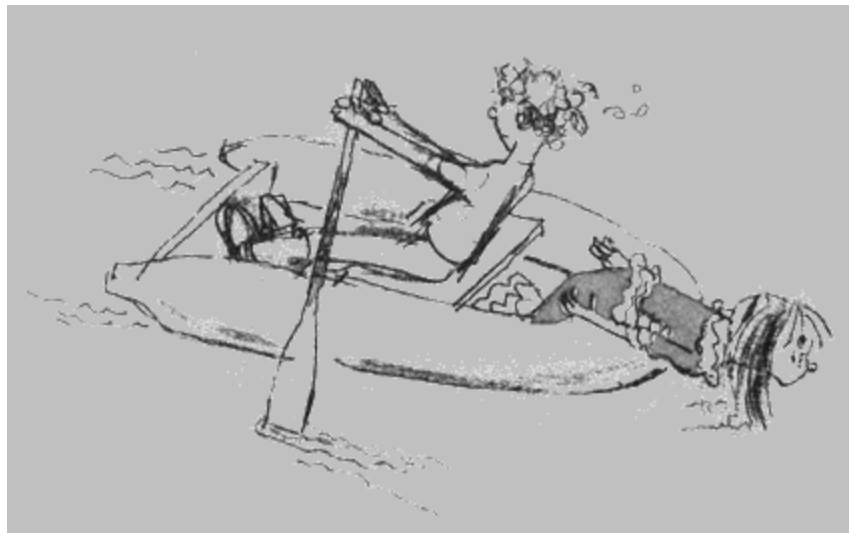
А трохи згодом Лена з величним виразом обличчя сіла в ясно-жовтий гумовий човен у рятувальному жилеті поверх довгої червоної сукні своєї мами. Я сумнівався, що їй хтось дозволив пливти в море в такій сукні, але нічого не сказав.

Ми кружляли довкола хвилерізу. Я сидів, відчуваючи себе морським розбійником, радий і задоволений, та Лені, що перекилася через ніс човна, відразу ж стало нудно бути галеонною фігурою.

— Насувається шторм, — наказовим тоном мовила вона.

Я заходився розгойдувати човна сюди-туди так, що Леніні коси опинились у воді. Сама вона була безрушна, мов колода. Та врешті-решт таки озирнулася й нетерпляче спитала:

— Ти скоро мене троцтитимеш, га?

Я знизав плечима та обережно повеслував до хвилеріза. Човен поволі плыв уперед. Однак тієї миті до берега саме причалював дідусь на своєму моторному човні. Він здійняв великі хвилі, й одна з них із такою силою пхнула гумового човна, що ми з грюком ударилися в цементний мур.

Гумові човни не зчиняють грюкоту. Зате голова галеонної фігури гримнула добряче.

— Лено! — ревнув я, побачивши, що вона безживно звисає з носа човна. — Дідусю, Лена мертва!

Дідусь чимдуж кинувся до нас і витягнув Лену на берег.

— Агов, сусідочко, прочумуйся, — мовив він і обережненько її потряс.

Я сидів на веслах і не знав, що робити. Плакав та й годі.

— Ох... — застогнала Лена.

Вона розплющила очі й глянула на дідуся так, мовби не впізнавала його. Тоді знов злегка застогнала.

— Ну-ну, — мовив дідусь, — не хвилюйся, ми покажемо тебе лікареві. А ти, Тріллуню, перестань рюмсати. Нема нічого страшного.

Лена підвелася на лікті.

— Ні, Трілле, плач, плач! А хай тобі абищо, ти веслуєш мов той кретин!

Досі я зроду так не радів, як хтось мене обзивав таким лихим словом. Лена не померла, просто її добряче потрощило.

Але потім Лена збагнула, що в неї з лоба цебенить кров, і несамовито заверещала. Її повезли в місто на прийом до лікаря, а я, махаючи їй рукою з подвір'я, думав, що все-таки не буває звичайних днів, коли маєш таку сусідку й найближчого друга, як Лена.

Кінець літа

Дідусь має звичку вставати вранці, перш ніж пташка, як він каже, какає на землю. Іноді, влітку, і мені вдається так рано встати. Тоді я вистрибую з ліжка і біжу на узбережжя. Часто дідусь уже в морі, і замість нього я бачу вдалині маленьку крапочку. Це найсумніше з усього, що я знаю, — стояти на хвилерізі в товаристві самих чайок рано-вранці, або ж і зовсім удосвіта. Але буває, що я встигаю.

— О ні, кого я бачу, Тріллуньо! — каже дідусь, і я страшенно тішуся.

Мені дуже добре з дідусем. Я знаю, що він любить мене так, як і я його. Однак Лені саме це важко зрозуміти.

Цього дня я встиг. І перш ніж годинник вибив шосту, ми з дідусем вийшли далеко в море. Ми тягали неводи й майже не говорили. Я відчував, як мені приємно бути з ним удвох на самоті.

— Мінна каже, що ми трохи морські розбійники, — подивившись на нього якось хвильку, мовив я.

Дідусь випростався, і я розповів йому всю історію про Крихту-Матильду. І тільки-но закінчив, як він гучно зареготав.

— Хіба це неправда? — спитав я, і душа в мене похолола.

— Таж та голубонька Мінна бреше так, що й вуха сміються, — в дідусевому голосі бриніла повага. — Нам усім є чого в неї повчитися.

— Тітонька-бабуня каже, що не можна брехати, — нагадав я.

— Гм, — мовив дідусь, гамуючи в собі сміх. — То це ти через те вчора й гупнувся у хвилеріза? — спитав він трохи перегодом.

Я кивнув і раптом згадав Лену, що приїхала додому напередодні ввечері з пов'язкою на лобі. Рану зашивав Ісак. Вона тим була задоволена. Гірше було те, що через невеличкий струс мозку їй доведеться цілий тиждень лежати в ліжку.

— Йой, — сказала мама, довідавшись про таке.

Раніше, коли в Лени ставався струс мозку, всі в Крихті-Матильді мало не божеволіли. Лена завжди не надто довго лежала в ліжку.

Тепер вона стояла зверху хвилеріза, мов якась тоненька скульптурка, й чекала, коли ми з дідусем причалимо.

— Вам би все ловити, ловити й ловити! — зненацька крикнула вона, коли ми стукнулись об хвилеріз.

Вона так лютувала, що небо над її головою, враженою струсом мозку, потемніло.

Сердешна Лена! Мені закортіло її чимось потішити, і я сказав, що я так і не побував морським розбійником, оскільки Мінна геть усе про Крихту-Матильду набрехала.

— Виходить, мене розтрощило зовсім даремно! — загорлала Лена й так тупнула ногою, що підстрибнув камінець.

Невдовзі я зрозумів, що в неї щось гірше за струс мозку, і через те вона так лютує. Лена вийняла пошту.

— Гляньте сюди, — сказала вона, тицяючи брошурою дідусеві в живіт. — Іде собі людина забирати пошту, сподіваючись отримати листівку чи щось інше, бо вона хвора і всяке таке, а в скриньці лежить реклама на шкільні ранці, що продаються в місті!

Я подивився на брошуру. На ній було написано «Початок навчального року». Лена страшенно любила літні канікули. Школи вона взагалі не любила.

— Я залізу в барліг, — запхинукала вона. — І спатиму до наступного літа.

Господи, як мені стало жаль Лену! Ніхто з нас не зронив ані слова, коли ми помаленьку клигали додому і між нами стриміли вудки.

— Авжеж, ви щасливий, що вже не ходите до школи, — промимрила Лена, звертаючись до дідуса, коли ми дійшли до будинку й стали під балконом. Дідусь зняв дерев'яні черевики й відчинив свої двері. Так, йому збіса пощастило: дідусь, здавалось, погодився з Леною. Хотілося, аби він приготував вафлі чи щось таке, від чого в нас поліпшився б настрій.

— Ні, буде свіжа риба й молода картопля.

— Бо ви, на жаль, не вмієте пекти вафлі, — похмуро сказала Лена, в голові якої було повно струсу мозку.

— Насправді наша бухта так не зветься, — сказав дідусь, готуючи їжу. — Ми називаємо її так лише через те, що кілька років тому тут

жила пані на ім'я Матильда. У неї було чотирнадцятеро дітей і чоловік, який був такого малого зросту, що його прозивали Крихтою. Тож потім, коли він помер, Матильду стали називати Крихтою-Матильдою, так як ото називають мене Ларсом-Крайнім.

— І через те бухта теж стала називатися Крихтою-Матильдою? — перепитав я.

Дідусь кивнув головою.

— У таке навіть не пограєшся, — якимось розчаровано мовив я.

— На щастя, ні! — вигукнула Лена.

Попоївши, ми з Леною вилізли на тую і мовчки там сиділи. Я дивився поміж гіллям на нашу бухту й відчував, як із мене витікало літо. Здавалось, ніби все трохи змінилося. Поля вже були не дуже зелені, а вітер не дуже теплий. Лена зітхнула, згадавши урок математики.

— Ох і сумно, що так минає час, — зрештою сказала вона.

* * *

А за тиждень ми з Леною пішли в четвертий клас. Мені здавалось, що не було нічого кращого, як знов повернутися до школи, однак Лені я про це нічого не сказав. У нас з'явилася нова вчителька. Вона була молоденька і всміхалася до самих вух. Звали її Еллісів. Вона мені відразу сподобалася.

Гірше було те, що Кай-Томмі піддражнював нас так само дошкульно, як і до канікул. Власне кажучи, він верховодив у нашому класі. На його думку, клас міг би бути бездоганим, якби не Лена, бо без неї в ньому були б самі хлопці. Лена, як правило, так гнівається, що тільки стоїть і чмихає, коли він таке каже, але цієї осені вона також знайшла гідну відповідь:

— А хай йому грець, таж у нас тепер є пані Еллісів! Чи, може, вона не дівчина?

І тоді я зметикував, що Лені подобається наша нова вчителька, хоч вона перші чотири дні сиділа й похмуро дивилась на пані Еллісів, не відповідаючи на жодне запитання.

— Вона дуже славна, ось ви до неї звикнете, — сказав я одного дня пані Еллісів, коли виходив із класу останнім.

Я боявся, що пані Еллісів не так Лену зрозуміє.

— Мені здається, ви обоє славні: і ти, і Лена. — А потім пані Еллісів спитала: — Вона — твій найкращий друг?

Я підійшов трохи ближче.

— Принаймні одне з нас так думає, — шепнув я.

Здавалось, пані Еллісів була готова стати мені найкращим другом.

А ще почалися тренування з футболу. Здійнялася страшенна веремія. Лена заявила, що вона буде капітаном і стоятиме на воротях. Кай-Томмі сказав, що до зустрічі з Леною він нічого дурнішого не чув. Хіба можна, щоб на воротях стояла дівчина?! Лена так розлютилася, що аж грім розкотився в горах, і наш тренер дозволив їй спробувати. Вона стрибала на воротях туди-сюди, мов жаба. Ніхто не спромігся забити гол.

Тож Лена була воротарем, і у вихідні завдяки їй ми виграли на кубку міста цілий турнір. Лена пишалася тим, як індик.

Я розповів про кубок тітці-бабуні, коли говорив із нею по телефону. Але її аніскілечки не цікавить футбол. Вона вважає його дурницею.

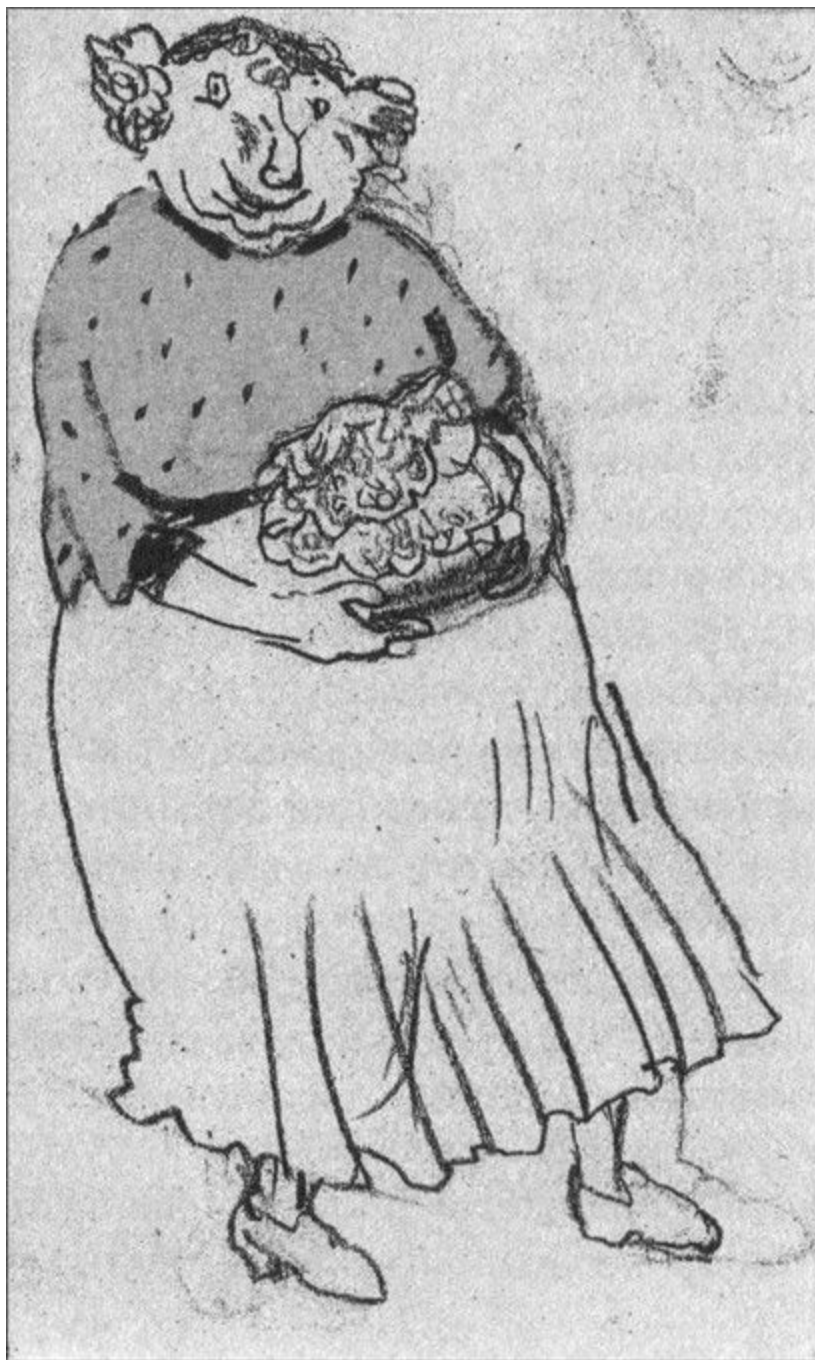
— А старенька пані сидить собі сама із вафельницею, що вже кілька тижнів холодна, — поскаржилася вона. — Може б, ви краще відклали того м'яча й приїхали до мене в гості?

А чом би й ні?! Я тут же спитав тата, і він сказав «чудово», оскільки збирався привезти на ці вихідні тітку-бабуню до нас.

До тітки-бабуні їхати дві милі. Тато гнав авто, і Лену занудило, хоч до блювання не дійшло. Вона тільки дуже зблідла.

Тітка-бабуня живе сама в жовтому будиночку, обсадженому трояндами. Тато безліч разів пропонував їй перебраться до нас у Крихту-Матильду. І я пропонував. Однак тітка-бабуня не захотіла. Їй добре велося в своєму жовтому будиночку.

Ми провели в тітки-бабуні ціле післяобіддя і допомогли їй трохи попоратися по господарству. Аж тут почався дощ і посутеніло, тож ми зайшли в будинок. Тітка-бабуня накрила стіл, і вся атмосфера була така лагідна й приязна, що в мене до горла підкотився клубок. Нема нічого кращого, як сидіти в тітки-бабуні на каналі й наминати вафлі, коли надворі лопотить дощ. Я силкувався згадати щось краще, але в мене нічогосінько не вийшло.

Поки ми їли, Лена намагалася навчити тітку-бабуню гри в футбол.
— Це ніби з усієї сили стріляти! — пояснювала вона.
— Тьху, — мовила тітка-бабуня.
— Тут у війну була велика стрілянина? — спитав я, оскільки тітці-бабуні набагато більше подобалося говорити про війну, ніж про

футбол.

— Ні, Тріллуню. На щастя, ні, але було чимало дуже неприємних речей.

І тоді тітка-бабуня розповіла, що у війну було заборонено радіо, адже німці боялися, що норвежці підбадьорюватимуть одне одного в радіопередачах.

— Та ми однак його мали. — Вона хитро всміхнулася. — Ми закопували його за сінником, а як хотіли послухати новини, викопували.

Батьки тітки-бабуні робили у війну багато чого забороненого, бо коли йде війна, то все виходить навпаки. Якщо те, що заборонено, власне кажучи, цілком законне.

— От, якби так завжди й було, — сказала Лена.

— Але нам не треба було того хотіти, — сказала тітка-бабуня. — То було вкрай небезпечно: якби хтось дізнався, що батько слухав радіо, то його спровадили б із дому.

— Тоді у вас також не було б тата, — додала Лена.

— Атож, що правда, то правда, — мовила тітка-бабуня й погладила Лену по голові.

— А куди спроваджували тих, що слухали радіо? — спитав я.

— У Гріні.

— У Рімі?^[2] — здивувалася Лена.

— Та ні, у Гріні. Так називався концтабір у Норвегії. То було вельми неприємне місце, — пояснила тітка-бабуня.

Лена якусь мить дивилася на неї задумливо.

— А ви боялися? — спитала вона врешті-решт.

— Тітка-бабуня ніколи не боялася, — випалив я, перш ніж тітка-бабуня встигла відповісти. — Бо коли вона спить, над головою в неї витає Ісус.

А потім я повів Лену до спальні тітки-бабуні, щоб показати їй Ісуса.

— Ондечки, — сказав я, показуючи рукою на картину над ліжком.

На картині намальовано круту скелю з ягнятком, що стоїть на вузькому виступі і не йде ні туди ні сюди. Мама вівця стоїть на вершині, мекає і тремтить від страху за своє дитя. Але там є й Ісус. Він

зачіпається своєю патерицею за дерево, перехиляється над урвищем і рятує ягня.

Лена схиляє голову набік і довго роздивляється картину.

— Може, вона чарівна? — питає Лена згодом.

Я того не знав. Я знав лише те, що тітка-бабуня ніколи не боїться, бо має над ліжком Ісуса. Вона твердить, що всі люди — то малі ягнята, про яких піклується Ісус.

Дорогою додому я сидів спереду й перемикав швидкості. Лена з тіткою-бабунею сиділа ззаду. Її дедалі більше нудило, і коли ми вже майже доїхали, вона викинула із себе геть усе, що з'їла, на горбик червоної конюшини.

— Це тому, що ти перемикаєш швидкості, як навіжений, Трілле, — заявила мій найкращий друг своїм нудотним голосом, тільки-но знов залізла в авто.

Я вдав, ніби не почув. Даремно Лена вмолола дев'ять вафель із маслом і цукром, подумалось мені.

— Тобі, панянку, треба до завтра оговтатися! — сказав тато, коли ми врешті-решт дісталися додому. — Щоб бути готовою зганяти овець.

Ми з Леною витріщили очі.

— Ви візьмете *нас* із собою?! — майже крикнув я.

— Атож, мабуть, ви вже досить дорослі, — відповів тато цілком природним голосом.

Уявляєте, яку можна відчути невимовну радість!

Зганяння овець і політ на гелікоптері

Ціле літо наші вівці проводять у горах, та ще й з неабиякою втіхою. Але напередодні зими нам доводиться вибиратися в гори й зганяти їх назад у хлів.

— Хай тобі грець, і для них літо минулося, — як завжди каже Лена.

Несправедливо, вважала вона, що вівці мають довші канікули, ніж люди.

І ось нас із Леною беруть із собою! Я просто не тямився з дива, коли ми за день стояли на подвір'ї. Там зібралася вся наша родина, окрім Крелли. Прийшла і Лена зі своєю мамою та дядько Тур. Тато, що був із рюкзаком за плечима і кашкетом на голові, спитав, чи всі готові. І коли ми почали спинатися пагорбом угору, я і Лена цього разу вже махали руками дідусеві, тітці-бабуні та Креллі, а не стояли разом із ними біля підніжжя, махаючи тим, хто йшов у гори, — так, як ми робили завжди. Втім, Лена взагалі ніколи не махала. Вона завжди сиділа спиною до нас і кривилась як середка на п'ятницю, коли інші вирушали зганяти овець.

Впадало у вічі, що літо вже відійшло. Повітря дихало холодом, і в нас над головами звисало важке від вологи гілля дерев, коли наша громада, минувши хутір Гірського Юна, ступила в ялиновий ліс. Ми з Леною, мов два кролики, стрибали по всіх калюжах, що траплялися нам по дорозі вгору.

— Ви не стрибайте, а йдіть, — сказав тато. — А то швидко стомитеся.

Та хіба можна було йти, коли на душі так радісно. Ноги самі стрибали.

Невдовзі ми вийшли з лісу на узгір'я. Там було майже рівно, і все мало зовсім інакший вигляд.

— Це тому, що ми ближче до неба, — сказала Лєнина мама й заходилася разом зі мною і Леною стрибати з каменя на камінь.

А обернувшись, ми побачили, що бухта вже далеко — ген-ген унизу. Іноді наші очі надібували овець. Часом наших, а часом і чужих. Проте сьогодні ми їх не зганятимемо. Спершу дістанемося до гірської хатини й переночуємо.

Гірська хатина — це всього-на-всього сарай без зливу води і туалету. Але місця там вистачає на багатьох, якщо лежати впритул. Мені видається вона найкращою гірською хатиною на землі. Вона подобається тітці-бабуні, бо коли ми тут буваємо, тітка-бабуня просто світиться від радості. Невдовзі гірське повітря обіймало нас із усіх боків. Усередині мама й дядько Тур смажили на газовій плиті сало, а надворі тато готував на багатті каву.

В горах у тата надзвичайно веселий настрій. Тоді можна питати його про ті речі, про які, звичайно, ніхто ніколи не наслідуються питати, і він майже весь час сміється.

— У горах не можна гніватися, — пояснив він, коли я йому про це сказав. — Хіба ти цього сам не відчуваєш, Трілле?

Я відчував і кивнув головою. Лена вважала, що раз воно так виходить, то татові треба вибиратися в гори набагато частіше. Вона сиділа з другого боку від тата, не зводячи очей з багаття. Тієї миті я залюбки віддав би тата на трохи Лені. Нехай би вона відчула, як то мати когось такого, що розкладає в горах багаття і вмє радіти. Власне кажучи, я міг би їй іноді його позичати.

— Атож, щосереді по обіді або в якийсь інший день, — сказала вона, як я їй це запропонував. — Тоді я могла б його брати в гори й провітрювати.

І ось настав день зганяння овець. Ми з Леною мали йти з дядьком Туром на гірський кряж, що зветься Шпиль. Він рівнинний з одного боку, а з другого круто спадає вниз. Тато усе показав і все пояснив, він зганяв овець щороку, відколи йому виповнилося стільки років, як мені зараз.

— Гарно пильнуй дітей! — звелів він своєму молодшому братові.

— Охо-хо, — відповів дядько Тур.

Дядько ступає сягнистими кроками, а ми з Леною лиш намагаємося не відставати. Напевно, він усе-таки вважав нас замалими для таких

походів, тож тепер хотів показати, що мав слухність.

— Ви не дуже гарно пильнуєте нас! — сердито крикнула Лена, коли їй довелося зупинитися й зняти чоботи, а дядько Тур ішов собі далі.

Він не почув.

— Ходімо, Лено, — мовив я.

— Ні!

— Але ж ми зганятимемо овець!

— Атож!

Вона завмерла на місці. Я зітхнув і зняв з голови капюшона. І тоді я теж щось почув. Слабеньке, перелякане мекання, що загалом майже не скидалося на мекання.

Ми з Леною кинулися на той звук. Він долинав від краю скелі. Ми полягали долілиць і полізли вперед.

— Йой! — скрикнув я.

Ген унизу на виступі стояла вівця. І, либонь, уже давно. Вона була така слаба, що майже не здужала мекати. Господи, а якби ми її не почули?! Я підповз ще ближче до краю скелі й прочитав тавро. На жовтій табличці виднілась позначка — 3010.

— Це наша.

— Цікаво, як вона там опинилася? — спитала Лена й підповзла ще ближче до краю.

— Мабуть, звідти, — сказав я і тицьнув пальцем на круту ущелинку, що спускалася до виступу.

Я підвівся і глянув на Шпиль, шукаючи очима дядька Тура. Його ніде не було видно. Коли я обернувся, Лена теж зникла.

Мое серце так сильно закалатало, що аж почало боліти.

— Лено, — шепнув.

Ніякої відповіді.

— Лено!

— Я тут!

Я здивовано зиркнув униз.

— На кого я тепер схожа? — крикнула вона, завзято поглядаючи на мене вгору.

Вона висіла в невеличкій ущелині на гірській березі, впираючись жовтими чобітьми у жмут трави на скелі маленького виступу.

— На саму себе.

Лена закотила очі й простягла вільну руку ще далі в повітря, мовби силкувалася схопити вівцю, що стояла далеко внизу.

— Я схожа на самого Ісуса, ти ж бачиш!

Я похитав головою.

— Ісус не мав червоної куртки від дощу. Лізь угору.

Однак Лені заманулося на тому місці, де вона висіла, зняти куртку.

— Лено, лізь угору! — крикнув я і підповз уперед, щоб вона могла вхопитися за мою руку.

Але тієї миті, як Лена ступила крок угору, береза відірвалася від стрімкої скелі, й вона, тримаючи в руці дерево, з вереском зникла з моїх очей.

Безліч разів у моєму житті Лена падала з висоти, але настільки певним у тому, що вона мертва, як цього разу, я ще не був. Довіку не забуду того моторошного відчуття, що з'явилося у мене в животі, коли я доповз до самого краю гори й подивився вниз стрімкої скелі.

— Ой! Моя рука! — щось рюмсало десь далеко-далеко внизу.

Мій найкращий друг сиділа на зазубні виступу перед вівцею, гойдаючись туди-сюди. Я замалим не плакав.

— Ох, Лено!

— Ох, Лено, ох, Лено! Я поламала руку! — розлючено крикнула вона.

Я добре бачив, що їй дуже боліло, але вона, Лена, ніколи не плакала. Навіть тепер.

Коли б я тільки міг пояснити кому-небудь, як я того дня біг! Виходить, дядько Тур міг піти так далеко й жодного разу не озирнутися! Я страшенно боявся, що Лені надокучить сидіти на своєму гірському виступі й вона почне лізти. То було б у її стилі. Я біг так, що відчував у роті смак крові, і весь час бачив перед собою Лену в червоній куртці, що падала вниз у позі розлюченого, маленького супермена. І раптом я збагнув: якщо із Леною щось станеться, я теж не зможу більше жити. Я кричав і біг, падав і кричав. І біг. Аж до крайнього Шпиля, туди, де починалася рівнина. Там я врешті-решт

знайшов дядька, і був я тоді настільки переляканий і сердитий, що тільки ревів.

* * *

— Якщо можна буде щоразу літати гелікоптером, то я падатиму зі Шпиля частіше, — сказала Лена, коли ми сиділи на туї за кілька днів після того.

Вона страшенно тішилася з усього, що сталося, а найдужче з того, що її знімали гелікоптером.

— А потім, як мені наклали гіпс, мама, Ісак і я подалися в кав'ярню. Вони сказали, що тепер я буватиму у лікаря багато разів, тож це треба відсвяткувати.

Лена розсміялася й постукала себе по гіпсі.

— А ти, Трілле, часом не хочеш упасти зі Шпиля, га?

Я усміхнувся, але не сказав нічого. Насправді Лена, певно, не розуміла, як я боявся її втратити, коли вона звалилася зі Шпиля. До самого низу. Я навіть не зважився їй цього сказати. Та, лягаючи увечері спати, я не міг відігнати такої собі невеселої думки: навряд чи Лена боялася б так за мене, якби то я сидів на тому виступі.

Ленин удар

Одного дня ні з того ні з сього навідався Ісак, хоч ніхто й не хворів. Він завернув свого мотоцикла на подвір'я. Ми з Леною грали в крокет. Лена так розгубилася, що загилила кулю в живопліт. Вона так робить, коли нетямиться з люті.

— Мені нема чого святкувати, — суворо мовила вона Ісакові.

Здавалось, Ісакові сподобалось, що Лена нічого не святкувала. Мабуть, це трохи незвично, сказав він, але дуже добре. І похвалився, що привіз деталь до того напівмотоцикла, що стоїть у пральні.

— Мама ще немає вдома. Вона її замовляла? — скептично спитала Лена.

— Ні, це сюрприз, — відповів Ісак.

Вигляд у нього був збентежений і схвильований. Напевно, у мене також був би такий самий, якби я з'явився несподівано і перше, що побачив, то Лену з крокетним молотком.

— Якщо хочете, пограйте з нами, поки вона прийде, — бовкнув я, випередивши Лену.

Ісак залюбки згодився. Лена на мить заціпеніла, а тоді я побачив, як вона пішла до живоплоту по кулю.

— Що ж, тепер нам треба починати заново! — задоволено промимрила вона, дістаючи рукою кулю.

Відтоді Ісак навідувався часто. Напівмотоцикл у Лениній пральні став урешті-решт схожий на цілий. Перші тижні Лена нічого не говорила про гостя. Мовби його для неї не існувало. Та одного дня, коли ми сиділи на туї й дивились, як він із її мамою саджає в квітнику ялинку, Лена сказала:

— Він не любить вареної капусти.

Я трохи прогнувся, щоб краще було видно між гілками.

— Чого ти, Лено, вчепилася в ту капусту?

Лена знизала плечима. Я помітив на її обличчі неабияку задуму.

— Тоді що вони ще вживають, Трілле, га?

Тієї миті я щось нічого не міг згадати, мабуть, мене трохи мучило нечисте сумління щодо тата.

— Наш тато ще їсть варену моркву, — зрештою сказав я, аби не мовчати.

Ісак також їв моркву, сяючи від радості, повідомила наступного дня Лена. До того ж вона змусила його з'їсти ще й свою порцію. Дідусь розсміявся й мовив: «бідолашний хлопчина». І Лена знов побігла до себе, бо той «бідолашний хлопчина» досі там гостював. Я дивився їй услід, поки вона зникла в дірці живоплоту.

— Мабуть, Лени більше подобається проводити час із Ісаком, аніж зі мною, — сказав я дідусеві.

Він сидів собі, намагаючись заштопати дірку в шкарпетці. Коли дідусь вдіває на носа окуляри, він скидається на сову.

— Добре, що в Лени є Ісак! Охо-хо! А ти мусиш терпіти, Тріллуню.

— Атож, — трохи подумавши, погодився я.

Дідусь, як правило, має слухність.

Хтозна, чи то сталося завдяки моркві, але тепер Лена кожного дня так раділа, що мені здавалося, ніби по сусідству живе якийсь метелик. Це дивно для того, хто до такого не звик.

Та ось раптом у середу, наприкінці листопада, вона знов стала така, як і була. Тільки набагато лютіша. Я помітив це відразу, коли ми здибалися по дорозі в школу. Вона не привіталася. А це нічого доброго не віщувало. Хоча непогано бачити її знов колишньою. Це набагато нормальніше. Я нічого не сказав. То було б нерозумно. Нікому не варто озиватися до Лени й словом, коли вона не в гуморі. Але Кай-Томмі усе-таки озвався. Як завжди. І цього разу пошкодував.

То сталося на великій перерві. Більшість із нас закінчили їсти й вийшли надвір. Пані Еллісів сиділа спереду біля кафедри й щось писала. Коли Лена минала Кая-Томмі, він сказав так тихо, щоб не почула пані Еллісів:

— Ох, і добре було б у цьому класі без дівчат!

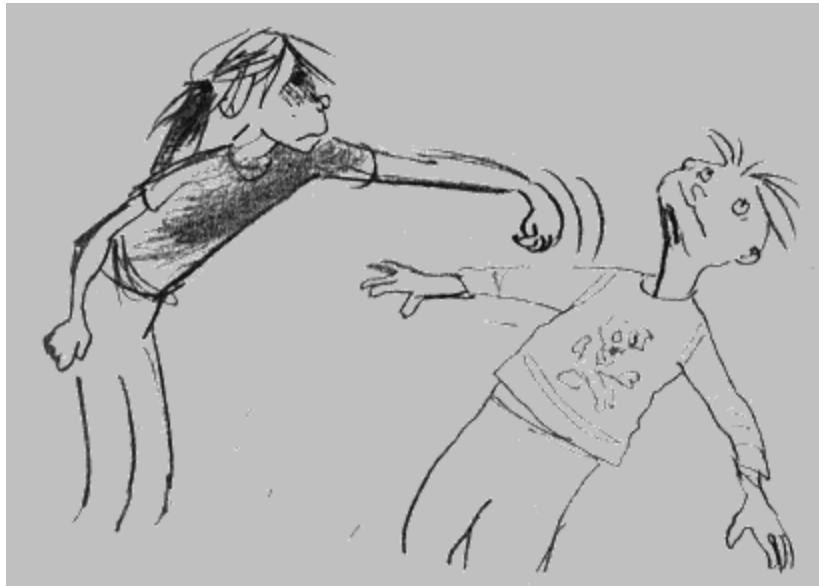
Лена розвернулася. Я відчув, як у мене по спині забігали мурашки. Решта хлопців також помітили: щось має статися, бо раптом усі витріщилися на Лену й Кая-Томмі. Лена стояла худенька, як тріска, з перекошеними мишачими хвостиками на голові, й була така розлючена, що я затамував подих.

— Якщо ти скажеш це ще раз, то я так тебе утрю, що опинишся в дідька на рогах, — засичала вона.

Кай-Томмі єхидно всміхнувся і, нахилившись трохи ближче, сказав:

— Ох, і добре було б у цьому класі без дівчат!

І тоді повітря струснуло від удару. Лена Лід, мій найкращий друг і сусідка, зацідила Каю-Томмі в обличчя так, що він, вигнувшись дугою, полетів до кафедри, де сиділа пані Еллісів. То було, як у кіно. Достеменно, як у кіно, що я вже бачив, хоч воно все-таки було заборонено дітям до п'ятнадцяти років. І там діялося те, що зробила Лена. Вона вгатила рукою, з якої недавно зняли гіпс, і про той удар гомоніли потім ще багато тижнів.

Окрім стогону Кая-Томмі, що долинав із підлоги, ми більш нічого не чули. Бо всі були шоковані, пані Еллісів також. Утім, то й не дивно — цей учень мало не звалився їй на голову. Та тільки-но Лена рушила до дверей, щоб вийти з класу, наша вчителька крикнула сердитим тоном:

— Лено Лід, ти куди?

Лена обернулася й подивилась на пані Еллісів.

— Я йду в кабінет директора, — відповіла вона.

Коли ми того дня пленталися додому, Лена була згодна з тим прочуханом, що отримала, але вибачення в Кая-Томмі не попросила. Зате я вибачилась перед директором, сказала вона, і цього вистачить із головою. У неї під курткою в руці була схована записка для мами.

— Усі страшенно раді, що ти в нашому класі, Лено. Для всіх ти найхоробріша дівчина в школі. Вони самі це казали, — заторохтів я.

Це була щира правда. Всі хлопці гарно відгукувалися того дня про Лену.

— Однак це не має значення, — зажурено мовила Лена.

— Що ти хочеш цим сказати?

На це Лена нічого не відповіла.

Прийшовши додому, ми побачили там Ісака. То було добре, бо в Лени дуже боліла рука.

— У нього така тверда пика, в того Кая-Томмі, — пояснила вона, простягаючи Ісакові записку.

Він передав її Лениній мамі.

— Ох, Денцю, і що ти за дитина, — зітхнула мама.

Ісак боявся, що Лена знову зламала руку.

— Напевно, він далеко відлетів, той Кай-Томмі, — трохи вражено сказав Ісак.

Тоді я відміряв кроками кухню підлогу, щоб показати Ісакові відстань, наскільки то було далеко, і ступив ще кілька кроків для того, щоб продемонструвати свою прихильність до Лени.

Сніг

Важко сказати, коли саме настає зима, бо приходить вона дуже тихо. Але якщо мама загадує мені вдягати рейтузи, то означає, що чекати лишилося недовго. Сьогодні був день одягання рейтузів. У мене відразу ж з'явилося неприємне відчуття. Принаймні тоді, як я натягнув на рейтузи джинси. Потім тричі обійшов будинок, щоб звикнути до них, і зателефонував Лені:

— Ти вже почала носити рейтузи? — спитав я.

Ні, Лена не почала. Вона почекає, поки випаде сніг.

Покрутившись трохи надворі, ми помітили, що невдовзі й Лені доведеться вдягати рейтузи. Брудні калюжі взялися кригою. А потойбіч фіорду Господь Бог обтрусив найвищі гірські вершини цукровою пудрою.

— Я такий радий, що буде сніг, — сказав я Лені.

Атож, напевно, це добре, мовила Лена, але й цього дня вона була не в найкращому гуморі. Я не розумів, що знов було не так; Лена завжди з нетерпінням очікує снігу. Але я не хотів до неї прискіпуватися. Очевидно, то було б намарно.

По обіді мені довелося їхати з татом до тітки-бабуні. Тітку-бабуню не тішило те, що йтиме сніг, признавалась вона, бо їй тяжко його відкидати. Вона дуже старенька. Напевно, я любив би зиму ще дужче, якби і я його не відкидав. Як на мене, то сніг має лежати, поки сам розтане. Чи поки його відкидає тато.

Тітка-бабуня розповідала всілякі бувальщини, а ми з татом наминали вафлі. Відтоді, як надворі дуже похолодало, вони, либонь, здавалися ще смачнішими. Я сидів, підібгавши ноги, на канапі, зовсім близько біля тітки-бабуні, й мені було так добре, що трохи аж незручно. У тітки-бабуні найвеликодушніше й найдобріше серце, яке я знав. Вона має лише одну-єдину ваду, себто плете всілякі речі. До того ж наближалось Різдво. Коли тітка-бабуня вийшла на кухню по вафлі, я швиденько зазирнув у кошик, що стояв за канапою. Там лежало її

плетиво й спиці. Ціла купа. Вона завжди на Різдво дарувала нам плетені речі. Дивно, що така вельми мудра людина не розуміє, як нестерпно носити плетені светри. Вони кусаються і, крім того, у них чудернацький вигляд. Куди більше я хотів би мати подарунки, куплені в крамниці іграшок, але на таких сучасних речах тітка-бабуня не розуміється, хоч я намагався пояснити їй це тисячу разів.

Перед від'їздом я зайшов до спальні подивитися на образ Ісуса над ліжком. Тітка-бабуня також зайшла, і я розповів їй, як Лена спробувала зіграти Ісуса, коли впала зі Шпиля. Розповідаючи, я згадав, як мені тоді було страшно.

— Я весь час боюся втратити Лену, — провадив я далі. — Але, напевно, вона не боїться мене втратити.

— Мабуть, Лена знає, що їй нема потреби боятися тебе втратити, — сказала тітка-бабуня. — Ти, Трілле, дуже надійний хлопець.

Я поміркував і визнав, що таки надійний.

— А ви справді, тітко-бабуню, ніколи не боїтеся?

Тітка-бабуня поклатла мені на потилицю руку й злегка поплескала.

— Мабуть, іноді трішки боюся, та тільки-но гляну на картину, так і згадаю, що Ісус піклується про мене. Не треба боятися, Тріллуню. То нічого не допоможе.

— Гарна картина, — сказав я і пообіцяв прийти, як випаде сніг.

Я міг би його відкидати, навіть якщо мені то видавалось неприємним заняттям. І тоді тітка-бабуня з добрим, зморшкуватим обличчям пригорнула мене до себе й пообіцяла напекти мені гору вафель — чи відкидаю я сніг, чи ні.

* * *

В неділю випав сніг.

І в неділю померла тітка-бабуня.

Цією звісткою мене збудила мама. Спершу вона сказала, що випав сніг, а потім, що тітка-бабуня померла. То було неправильно. Краще б вона спершу сказала, що вже немає тітки-бабуні, а потім підбадьорила мене тим снігом. Щось у моїй душі обірвалося. Я кілька хвилин лежав на подушці, а мама тим часом гладила мене по голові.

То був дивний день. Навіть тато й дідусь плакали. Сталося непоправне. Цілий світ змінився, бо його покинула тітка-бабуня. А надворі падав сніг.

Урешті-решт я натягнув на себе стьобаний костюм і подався за хлів. Там я ліг просто в сніг. Мої думки вертілися, мов сніжинки, і все змінилося. Учора тітка-бабуня була жива так само, як і я, а сьогодні померла. Мовби я також помер. З дітьми таке трапляється. Троюрідний Ленин брат загинув у автомобільній аварії. Йому сповнилося тільки десять років. Смерть приходить майже так само, як сніг, ніхто не знає, коли він випаде, хоч найчастіше він випадає взимку.

Раптом з'явилася Лена. Вона була в своєму зеленому стьобаному костюмі.

— Я вдягла рейтузи. Чого це ти тут лежиш? Ти схожий на оселедця.

— Тітка-бабуня померла.

— Ох...

Лена сіла в сніг і якусь мить мовчала.

— У неї був інфаркт? — спитала вона трохи згодом.

— Інфаркт, — відповів я.

— Господи, — мовила Лена. — І це саме сьогодні, коли випав сніг.

— Часто буває тяжко усвідомити, що люди помирають, — сказала мама ввечері. Її лікоть був теплий і надійний. Вона мала слухність. Я дечого не міг допетрати. Мені було дивно, що я ніколи більше не побачу тітки-бабуні. — Ти її ще раз побачиш, якщо захочеш, — мовила мама.

Досі я зроду не бачив небіжчиків. Але у вівторок я мусив побачити тітку-бабуню. Мене охоплював страх. Лена казала, що в усіх небіжчиків сині обличчя, а надто в тих, що помирають від інфаркту. Напевно, Магнус та Мінна також боялися. Лише Крелла сміялася на плечах у тата.

Однак нічого страшного не було. Тітка-бабуня не посиніла. Вона ніби спала. Я майже вірив, що вона розплющить очі. Можливо, вся оця смерть — просто якась помилка? Я довго стояв і дивився на її повіки.

Вони не ворушилися. От якби вона звела їх угору, подивилася на мене й сказала: «Який же ти, Тріллуню, гарний!» Я був ошатно вбраний, хоч мертва тітка-бабуня й не могла нічого побачити. Перед тим, як піти, я торкнувся до її руки. Вона була холодна. Либонь, така, як сніг. Зовсім нежива.

Похорон відбувся у четвер, але я перед тим навідався ще раз. З Леною. Бо ж вона також знала тітку-бабуню. Мабуть, Лена вважала, що на похороні дуже нудно. Я не плакав.

— Тепер тітка-бабуня на небесах, — сказала мама, коли ми вернулися додому.

Мені то здавалося неймовірним, оскільки домовину закопали в землю на кладовищі.

— Дідусю, невже це правда? — трохи згодом спитав я. — Невже тітка-бабуня тепер на небесах?

Дідусь, вбраний у святковий костюм, сидів у своєму кріслі-гойдалці й дивився кудись перед собою.

— Авжеж, правда, Тріллуню, суцця правда. Зараз там ангелам у небі гарно. А ми сидимо тут...

І він замовк.

Тепер Крихта-Матильда перебувала в жалобі. Весь початок листопада видався тихий, дивний і закиданий букетами квітів. Нам не вистачало тітки-бабуні. Коли це якось до нас додому увірвалася Лена, хряснувши нашими дверима так, що задвигтіли стіни, й сказала:

— Хай тобі грець, пора вже виходити надвір і гратися в сніжки. У тебе ж, мабуть, немає струсу мозку?

Вона стояла в стьобаному костюмі й була неймовірно сердита.

І ми заходилися гратися в сніжки, Лена і я. Загалом у нас непогано виходило. Потім мені заманулося зайти до Лени, адже я хтозна-коли в неї був.

— Тобі не можна, — твердо сказала вона.

Я страшенно здивувався, але в моєї сусідки був такий рішучий вираз обличчя, що я нічого не допитувався. Може, вона тримала вдома в таємниці велетенського різдвяного подарунка?

* * *

Настало Різдво й цього року, але все було інакше, оскільки в нас не гостювала тітка-бабуня. Ніхто не сидів на її місці за столом, ніхто не розгладжував і не згортав паперу з-під різдвяних подарунків і не казав, що негарно викидати такий красивий папір, ніхто не співав скрипучим старечим голосом, коли ми водили навколо ялинки танок, і тепер уже мамі довелося збирати нас біля різдвяних ясел і читати Євангеліє про народження Ісуса Христа. А я не отримав плетеного светра. Можете собі уявити, як мені стало сумно!

Аж увечері до нас навідалась Лена, щоб привітати з Різдвом. Ми гайнули до вікна з канатною дорогою. Я помітив, що Лена зсунула в своїй кімнаті штори. Що саме вона від мене там приховувала? Якщо вона подарувала мені на Різдво звичайнісінькі футбольні щитки, то нічого такого там не могло бути. Уже минуло майже два тижні, відколи я заходив до Лени.

— А небо вище зірок? — спитала Лена, перш ніж я встиг щось спитати.

Я глянув угору й сказав, що, напевно, вище. Тітка-бабуня, мабуть, там разом із ангелами й

Ісусом. Вона, очевидно, подарувала їм усім на Різдво плетені светри.

— Тепер у них, напевно, свербить між крилами, — сказав я. — Цебто, в ангелів.

Та Лена, здається, не співчувала ангелам.

— А ще вони, мабуть, наминають вафлі, — відрубала вона.

Потім мені спало на думку: я ще дечого Лені не розповів.

— Я маю спадок. Мені дозволили вибрати особисто для себе в будинку тітки-бабуні якусь річ.

— Тобі можна було вибирати між усіма речами? — перепитала Лена.

Я кивнув головою.

— І що ж ти вибрав? Канапу?

— Я вибрав картину з Ісусом. Вона висить над моїм ліжком. Тож тепер я вже не боюся.

Лена довго мовчала. Я думав, що вона кепкуватиме з того, що я не вибрав канапи чи якоїсь іншої великої речі, але вона не кепкувала. Лише вткнулася носом у шибку й зробила чудернацьку гримасу.

Найсумніший день у моєму житті

Я думав, що тепер, коли тітка-бабуня померла, має минути багато-пребагато часу, аж поки щось іще трапиться. Та не так сталося, як гадалося.

— З тобою все гаразд, Тріллуню? — спитала мама на третій день Різдва.

Вона підсіла до мене, коли я мастив на скибку хліба печінковий паштет, збираючись вечеряти.

— Так, — відповів я і всміхнувся.

— Але тепер, коли Лена звідси поїде, тобі, синку, стане самотньо.

Здавалося, шматок хліба застряв мені в горлі.

— Куди поїде? — спитав я, не дихаючи.

Мама витріщилась на мене, мов на якесь велике диво.

— Хіба Лена не казала, що вона звідси їде? Вони кілька тижнів тільки те й роблять, що пакують речі!

Мама була геть налякана. Я намагався проковтнути шматок хліба, але він просто стояв мені в горлі. Мама взяла мене за руку й міцно її стиснула.

— Мій маленький Трілле. Ти хіба не знав?

Я похитав головою. Мама ще дужче стиснула мені руку. А оскільки я не міг видобути з себе ані слова, то розповіла, що Лєнина мама ще з півроку має походити в художню школу, якої вона не закінчила перед Лениним народженням. Недавно вона дізналась, що її знов прийнято до школи, і тому вони перебираються до міста. А житимуть у Ісака. Далєбі, невдовзі у Лени буде пристойний тато.

Я сидів, тримаючи в роті шматок хліба з печінковим паштетом і не міг його ані ковтнути, ані виплюнути. То Лєна збиралася звідси поїхати? Спакувати речі й поїхати, нічого мені не сказавши! Я бачив, що мама через мене дуже засмутилася. Ще б пак!

То ось чого мені не можна було заходити в будинок! Я так рвучко підвівся, що перевернув кухняного стільця, тоді застромив ноги в Магнусові черевики й лягнув рукою по живоплоту, минаючи ту кляту дірку. Було так темно, що я перечепився на Лениних східцях і поперхнувся шматком хліба з печінковим паштетом. Закашлявшись, я розлючено відчинив двері, так як їх звичайно відчиняла Лена, і потупав усередину.

Всюди стояли картонні коробки. З-за однієї з них вигулькнула сторопіла Ленина мама. Ми стояли й дивились одне на одного. Раптом я збагнув: не знаю, що казати. Картонні коробки були дуже химерні. Ленин будинок змінився до невпізнання.

Лена сиділа на кухні, але не вечеряла. Я почимчикував просто до неї. Насправді я думав крикнути, як вона сама завжди робила. Мені хотілося крикнути так, щоб у напівпорожній кухні розляглася луна: не можна їхати, нічого не сказавши! Я розтулив рота, щоб прокричати ці слова, однак у мене нічого не вийшло. Лена також була якась не така, як раніше.

— Ти їдеш? — урешті-решт прошепотів я.

Лена обернулась і глянула у вікно. Там відбивалося моє зображення. Ми дивилися одне на одного в темній шибці, а потім Лена підвелася й прослизнула проз мене. Вона зникла в своїй кімнаті й тихо зачинила двері.

Ленина мама випустила з рук усе, що тримала.

— Ти цього не знав, Трілле? — спитала вона й подивилась на мене ще наляканіше, ніж моя мама.

В її косах заплутався клаптичок липкої стрічки. Переступивши картонні коробки, вона пригорнула мене до себе.

— Мені так шкода! Ми часто навідуватимемося в гості. Я обіцяю. Тут же недалечко.

Решту тижня ми з Леною сиділи кожен у своєму будинку й чекали.

— Ти не хочеш вийти надвір і погуляти з Леною, поки вона ще тут? — кілька разів питала мама.

Але я знав, що ніхто в цілому світі, крім мене, не розуміє Лени. Певна річ, тепер ми не могли гуляти.

Напередодні Нового року ми влаштували в нас удома прощальний вечір, було багато їжі і фейерверки. Ісак також прийшов. Я не міг говорити ні з ним, ні з Леною. Втім, Лена теж не говорила ні з ким. Вона цілий вечір просиділа з насупленим обличчям, розтягнувши губи в одну лінію. І лише раз ті губи заокруглились, коли дідусь приставив до її щік пальці й придавив, мовби зачихав їй у рота карамельку.

Тільки-но приїхав фургон для перевезення меблів, я став біля вікна з канатною дорогою дивитися, як чоловіки, Ленина мама та Ісак виносять картонні коробки з білого будинку. А наостанок вийшла Лена. Мені було цікаво, чи вони і її виноситимуть, але ні — вона вийшла сама і сіла на заднє сидіння Ісакового авто. Я знав, що тепер мушу показати носа надвір, але спершу забіг у свою кімнату і зняв картину Ісуса.

Лена не дивилася на мене. Між нами було товсте автомобільне скло. Я постукав по шибці й трохи здивувався, коли вона її опустила. Мені вистачило б і маленької шпарини, але ця була саме така завбільшки, щоб я зміг просунути Ісуса всередину. І саме така завбільшки, щоб я зміг сказати «бувай», але, звісно, замала для того, щоб ці слова могла сказати Лена.

— Бувай, — шепнув я ще раз, а Лена взяла обома руками успадковану мною картину й відвернулася в інший бік.

І тоді вони поїхали.

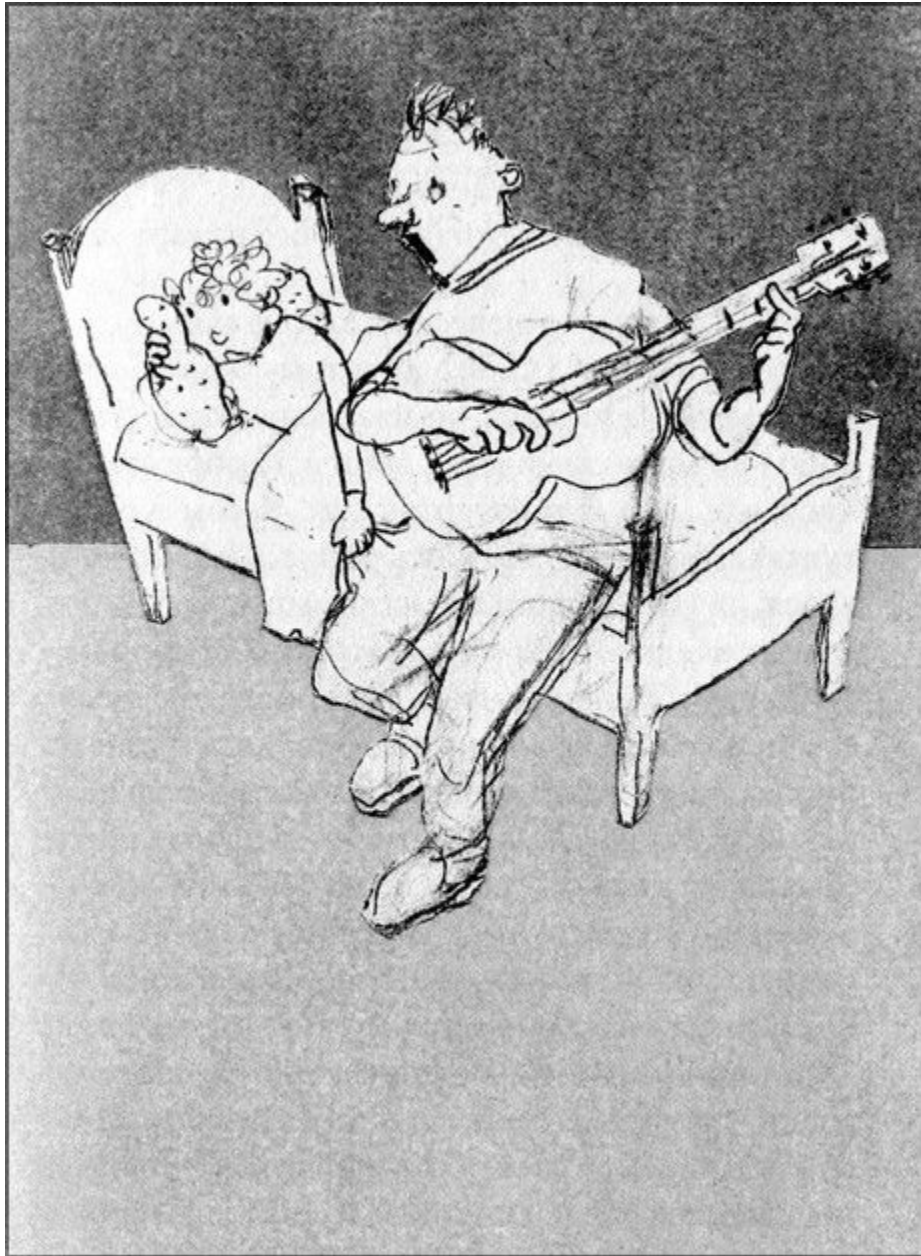
* * *

Того вечора я був настільки засмучений, що не міг собі дати ніякої ради. Мені зовсім не спалося і край. Напевно, тато щось помітив, бо прийшов до моєї кімнати за якийсь час після того, як побажав мені добраніч. Він був із гітарою.

Я не сказав нічого. І тато, сівши край ліжка, теж не сказав. Та за хвилиночку він кашлянув і почав грати. Він грав мелодію пісні про Трілле, достеменно, як і тоді, коли я був зовсім дитиною. Ця пісня була присвячена мені, й тато сам її написав. Програвши мелодію, він сказав, що сьогодні написав для мене новеньку пісню, яка називається «Сумний син, сумний тато».

— Хочеш послухати, Трілле?
Я ледь-ледь кивнув головою.

І поки навколо будинку завивав зимовий вітер і всі наші спали, тато грав мені «Сумного сина, сумного тата». Я майже його не бачив, адже було темно. Я тільки слухав.

І раптом я зрозумів, навіщо потрібні тати.

Коли він закінчив, мене здушили сльози, і я захлинувся від плачу. Я плакав через те, що в Лени не було тата, і через те, що померла тітка-бабуня, і через те, що мій найкращий друг Лена поїхала, не сказавши мені «бувай».

— Я більше ніколи не підведуся з ліжка!

Ну й гаразд, сказав тато, він мені носитиме їсти, навіть якщо я лежатиму до самої конфірмації. Тоді я заплакав ще дужче.

— Невже я ніколи більше не радітиму? — спитав я.

— Звісно, радітимеш, Трілуню, — відповів тато і взяв мене на руки, ніби я був немовлям.

Так того вечора я й заснув у татових обіймах, сподіваючись, що ніколи-ніколи більше не прокинуся.

Дідусь і я

Наступного дня я таки підвівся з ліжка.

— Чого мені лежати? — спитав я дідуся, і він повністю зі мною згодився.

— Ні, лежанням, голубчику, нічого не зарадиш.

Однак мені було невесело, хоч вигляд я мав, мабуть, такий, як і кілька днів тому. Я нипав туди-сюди й намагався усміхатися, якщо хтось добре до мене ставився, а вони всі добре ставилися, але мою душу огортав сум. Часом я оговтувався, пориваючись щось робити, й замислювався, як усе так швидко могло змінитися. Ще ж зовсім недавно в Крихті-Матильді було повно тітчино-бабуних вафель і Лениного галасу, аж тут майже все, насичене радістю, десь пропало пропадом. Ні з ким мені було ходити до школи, ні з ким, окрім Крели, гратися і ні з ким сидіти біля вікна з канатною дорогою. Натомість мені всередині муляв якийсь великий болючий клубок, що ніколи не зникав. Я знав одне: той клубок з'явився насамперед тому, що не було Лени. Тому все змінилося. На дерева більше ніхто не лазив, і ноги не хотіли стрибати. Напевно, вона зробила щось і з їжею, бо мені раптом усе стало несмачним. Байдужки, чи я їв хліб із печінковим паштетом, чи морозиво. Навіть дійшло до того, що я подумав: може, є сенс відмовитися від їжі? Коли я похвалився цим дідусяві, він порадив мені почати їсти варену капусту й пити риб'ячий жир.

— Користуйся моментом, хлопче!

Найкращим товариством у моєму нинішньому житті був тепер дідусь. Він усе розумів і ні до чого не присікувався. Дідусь також нипав туди-сюди й тужив. Усі тужили. Ми тужили за тіткою-бабуною, ми тужили за Леною, а ще ми тужили за Лениною мамою. Проте ми з дідусем тужили найбільше. Цілий день ми тільки те й робили, що тужили, — з тієї миті, як вставали з ліжка, до тієї, як лягали спати.

* * *

Коли минув тиждень і я прожив без Лени першу п'ятницю, ми з дідусем сиділи за його кухоняним столиком і слухали вітер. Я сховався до школи, долаючи дорогу туди й назад сам. Додому з'явився зашмарканий і заплаканий. У хаті був тільки дідусь, він саме варив каву. Мені перепало десять грудочок цукру й півкухлика кави. Дідусь не знає міри. Десять грудочок цукру! Я розказав йому, як збіг день. Хлопці в класі вважали, що в школі стало нудніше, відколи Лена поїхала. В класі стало тихо й нецікаво, і зовсім не так бездоганно, як переконував Кай-Томмі має бути без дівчат. На якусь мить я замовк, розтовкуючи грудочки цукру. Думати тільки про Лену, яка більше ніколи не ходитиме до мого класу, було так сумно, що в мене замлоїло в животі.

— Дідусю, мені страшенно її не вистачає, — врешті-решт пролепетав я і знов заплакав.

Аж тут дідусь окинув мене поважним поглядом і сказав, що тужити за людиною — то найкращий у світі смуток.

— Розумієш, Тріллуню, якщо хтось сумує через те, що йому не вистачає якоїсь людини, то це означає, що хтось ту людину любить. А любити когось — найкраще в світі почуття. Ті, за ким ми тужимо, живуть у нашій душі. — Він гупнув себе кулаком у груди так, що аж хруснуло.

— Ох... — мовив я, витираючи рукавом очі. — Але я, дідусю, не можу гратися з людиною, яка живе в моїй душі, — зітхнув я і також гупнув себе кулаком у груди.

Дідусь важко похнюпив голову, він мене зрозумів.

Ми більше нічого не говорили, дідусь і я. Вітер гуляв довкола будинку і зчиняв чималенько шуму й шелесту. Мені не хотілося виходити надвір і самому кататися на санчатах.

Коли я піднявся нагору, мама приготувала мені на обід мою улюблену страву. Це вже втретє за тиждень. Мабуть, треба було б сказати, що мені вона не смакує, але нехай уже буде так. Умостившись у ліжку, я відчув, що мої усміхальні м'язи розтягнуті. Вони були геть виснажені.

— Боженьку ти мій, поверни мені відчуття смаку, — попросив я.

Сумний клубок у животі не давав мені спати. Зате я лежав і слухав негоду за вікном. Раптом щось стукнуло в шибку.

— Поможіть, — перелякано промимрив я й сів у ліжку.

Тут стукнуло ще раз. О, якби ж я мав над ліжком Ісуса! І тільки-но я зібрався бігти до мами й тата, як хтось голосно зашепотів:

— Та відчини вікно, телепню!

Я скочив додолу й кинувся до вікна.

Надворі стояла Лена. Посеред ночі.

— Хай йому грець, мені треба було розбити шибку, щоб ти почув, — роздратовано сказала вона, коли я відчинив.

Мені відібрало мову. Лена стояла під моїм вікном із рюкзаком за плечима і в плетеній шапці на голові, і коли б я не бачив її сто років, однак упізнав би. Вона також якусь мить мовчала. Тільки дивилась на мою піжаму.

— Холодно, — нарешті сказала вона.

Трохи згодом ми сиділи на кухні й пили тепленьку воду. Нічого безшумнішого не спало нам на думку. Лена й досі була в шапці. За кілька годин перебування надворі вона почервоніла й так змерзла, що цокотіла зубами.

— Я перебираюся в повітку, — мовила вона.

— В повітку? В нашу повітку?

Лена кивнула головою. А тоді з її горла вирвався схлип. Я бачив, як вона щосили боролася сама з собою, щоб видаватися звичайною. Цілу годину вона просиділа з таким химерним виразом обличчя, але врешті-решт усе-таки з її очей линули сльози. Вона заплакала. Лена Лід, яка ніколи не плакала!

— Лено, — озвався я, ледь-ледь торкаючись її щоки.

Я не знав, що мені ще зробити. Мабуть, було б непогано, якби вона почала тарабанити або ще щось таке, що мене по-справжньому втішило б.

— У тебе є спальний мішок чи немає? — трохи невдоволено спитала вона.

— Є.

Коли я тієї ночі знов улігся в ліжку, то був єдиний, хто знав, що моя найкраща подруга повернулася в Крихту-Матильду. Вона лежала,

закутавшись у ковдру, в спальному мішку на сні в повітці. І хоч лежати на самоті в темній повітці було страшно, але спала вона, либонь, як убита, бо поруч із нею в сні покоївся Ісус. До жодної такої таємниці я досі не був причетний. І ще ніколи так не радів.

Падіння з санчат, подвійний струс мозку й летюча курка

Наступного ранку я не відразу згадав, що сталося вночі. Мене просто переповнювала радість. А як згадав, то подумав, що мені все приснилося. Я скочив з ліжка. Вітер угамувався, фіорд був блакитний і блищав, мов дзеркало. Я ще зроду не бачив такого сяйва снігу, сонця й моря.

Коли я зійшов донизу, мама говорила по телефону. Ніхто не помітив, як я вибіг надвір. Я гайнув до повітки. Було так холодно, що калюжі взялися кригою, а моє серце стукотіло так легко, що мені здавалось, я зможу полетіти, якщо тільки спробую.

Тоді, як надворі стоїть така прекрасна година, сонячне проміння освітлює всю повітку. В середині було ясно, ніби в церкві. Я пробрався аж у куток, де спала Лена. Подалі від дверей, за купою сухого сіна. Долі лежали спальний мішок і ковдра. А також картина Ісуса. Однак Лени не було.

— Лено, — перелякано прошепотів я.

А що як мені це все-таки приснилося?

— Я тут, — згодом відповіла вона.

Я глянув угору. Під самою стелею, на бантині сиділа Лена. А потім стрибнула вниз.

Вона падала, падала й гепнулася біля мене на сіно, навіть не дуже й забилася. Я усміхнувся. Лена також.

— Я можу все, — гордо сказала вона. — Мені в цьому році доводилося стільки разів падати з висоти, що я вже звикла. Ох, яка я голодна!

Дорогою з повітки до будинку я подумав, що можна підсмажити яєчню. Це дуже непогана штука для тих, хто втік із дому. Дідусь, що порався в хліву, глянув на мене й трохи сторопів.

— Який веселий хлопець!

— Та треба спробувати усміхатися, якщо надворі така гарна погода! — кашлянув я.

Навіть дідусь не має про це нічого знати!

Мама вже не говорила по телефону. Вони з татом сиділи в кухні за столом. Парувала кава, і вранішнє сонце освітлювало всю кімнату.

— Трілле, а сядь-но сюди, — сказала мама.

Мені не хотілося, однак я сів. Батьки звели на мене серйозні погляди.

— Щойно я говорила з Лениною мамою. Рано-вранці вона виявила, що її ліжко порожнє.

Я став крутити тарілку.

— Ти знаєш, де вона? — спитав тато.

— Ні, — відповів я й почав розмішувати кашу.

Надовго запанувала тиша.

— Трілле, — зрештою озвалась мама, — Ленина мама страшенно налякана. Всі шукають Лену. Поліція також. Ти знаєш, де вона?

— Ні! — скрикнув я і вдарив кулаком по столу, бо тепер уже так розлютився, що міг розтрощити будинок!

Ніхто не забере Лену назад у місто! Якщо всі поліцаї з усього світу з'їдуться в Крихту-Матильду, то й тоді Лена нікуди не поїде. Не тямлячись від люті, я погулав з кухні. Чого тільки дорослі не вигадують! Це ж треба — тягати за собою сюди-туди дітей проти їхньої волі!

Я розумів, що її почнуть шукати. Ох, чому все має бути так складно?! Невже немає надійного сховку? Я подумки перебрав усю Крихту-Матильду і не згадав жодного такого місця.

— Хатина в горах, — зрештою промимрив я собі під ніс.

Хатина в горах — саме те, що треба.

Нишком від усіх я заходився збирати необхідні речі в поліетиленову торбинку. Сірники, хліб, масло, черевики на товстій підошві, мотузку, лопату і ключ від хатини. І все це поспіхом. Потім я витяг свої санчата з-під сходів, де вони завжди стояли, поклав на них

зібрані речі й накрив їх ряденцем. Тепер якби тільки вдалося непомітно провезти Лену!

— Що це ти надумався, Трілле? — спитав тато, коли я вдягнув стьобаний комбінезон.

— Хочу розважитися й покататися на санчатах! — сердито відповів я.

Потім я попрямував до повітки. Увійшовши всередину, я поставив санчата біля самісіньких дверей.

Лена тримала в руках курку.

— Що ти з нею робитимеш? — спитав я, побачивши, що то була курка № 7.

Лена сказала, що не збирається померти голодною смертю, бо я, очевидно, приніс обмаль харчів. А кури час од часу нестимуть щонайменше одне яйце. Я знизав плечима і все їй розповів. Лена якусь мить дивилася кудись повз мене.

— Гаразд, — зрештою мовила вона. — Я переберуся в гірську хатину. — Її голос був глухий і незвичний. — Але нас, Трілле, побачать, як ми сходитимемо на гору, — вела вона далі.

Я кивнув головою. Аж до Гірського Юна простягалися тільки голі пагорби.

— Тобі просто доведеться мене тягнути, — всміхнулася Лена, а тоді — шух, і вони з куркою № 7 шмигнули під ряденце на санчата разом із хлібом, маслом і всім іншим.

— Ти повинен удавати, що тобі неважко, тоді вони нічого не запідозрять! — скомандувала моя найкраща подруга.

Ще б пак, подумав я, нічого не запідозрять! Вони давно вже щось підозрюють. Принаймні, дідусь. Він стояв під балконом і бачив, як витягував санчата з повітки. Зціпивши зуби, я двічі обмотав мотузку навколо руки і рушив у дорогу.

Сама Лена, як я казав, невеличка. Але все це було дивно. Я так пнувся тягнути, що сховався потім, хоч намагався удати, ніби тягну найлегші санчата в світі. Однак то не були найлегші санчата в світі. Вони були найважчі.

— Гей-гей! — час од часу погукувала Лена під ряденцем.

На щастя, сніг підмерз. Я зроду такого не бачив! Від мене й санчат на ньому не лишалося ані сліду.

Досі ми зроду не вибиралися з санчатами до садиби Гірського Юна. Жодної зими. Ніколи не ставало духу. Принаймні в Лени. Їй подобалося спускатися з пагорбів, тож, очевидно, нам давно треба було в Крихті-Матильді збудувати санчатопідйомника. Крім того, пішки все-таки до будинку Гірського Юна далеко йти. Якби я не тягнув свою найкращу подругу, то ніколи такої дороги не витримав би. Але ж Лена повернулася. І та думка, що я знов її втрачу, була мені нестерпна.

Часом я озирався, щоб подивитися, чи ніхто не стежить. Біля повітки стояв дідусь. Чим далі ми відходили, тим він усе дрібнішав і дрібнішав. Поки перетворився в маленьку крапочку. Коли нарешті я обперся об стіну будинку Гірського Юна, навіть ту крапочку вже ледве було видно.

— Лено, глянь на краєвид, — видихнув я.

— Бачу, — відповіла Лена, вистромивши голову з-під ряденця.

№ 7 сердито закудукала.

Ми з Леною дивилися згори на бухту — на Крихту-Матильду, на своє королівство. Сонце саме сховалося за гору, і все небо над фіордом порожевіло. На морі не видно було ані баранця. З димаря нашого будинку вився дим. І хоч година була ще зовсім рання, на небі вигулькнула зірка.

— Про що ти думаєш? — спитав я, цілком виснажений і переповнений враженнями від краєвиду й надзвичайних думок.

Лена підперла голову руками.

— Я думаю, — сказала вона захриплим голосом. — Я думаю, що ми вкриємо себе ганьбою.

— Ганьбою?

— Так, ганьбою. Якщо стоятимемо на самій маківці гірських пагорбів, на такій висоті, на яку ще зроду не вибиралися, і якщо так добре підмерзло, і у нас є курка й санчата, а ми не зможемо покататися!

Останні слова вона викрикнула.

Я почухав голову.

— А хіба ти Лено, не житимеш у цій хатині?

Мої коліна тремтіли від виснаження. Лена лежма на санчатах принишкла. У всьому світі запанувала зимова тиша.

— Я хочу жити в Крихті-Матильді! — сказала Лена з-під ряденця, і здавалося, що вона й справді так думає. — А ще я хочу кататися на санчатах, — додала вона й рішуче вибралася з-під ряденця.

Перш ніж я оговтався, вона розвернула санчата, а тоді виклала хліб і масло в одну купку на сніг. Потім умостилася з самого переду, так щоб вистачило місця й для мене. Ми з Леною цієї зими не каталися на санчатах жодного разу. Тому що гірко сумували.

— Ану сідай! Мабуть, ти не захочеш стояти тут після того, як цілу дорогу тягнув санчата! Та й хтось повинен же тримати курку!

Лена примружила очі. Я глянув уділ. Тверда снігова кірка блищала, як лід. І хто б це при здоровому глузді від такого відмовився? Однією рукою я міцно обхопив Лену за стан, а другою притиснув до себе курку № 7.

— Гей-йой! — закричали ми.

* * *

— Тепер вони обоє ніколи не будуть цілком нормальними, — за кілька днів після того сказав Магнус, коли ми з Леною сяк-так уже могли сидіти за кухняним столом і їсти разом із усіма.

— Але ж і Трілле треба було нарешті спробувати, що таке струс мозку, — роздратовано пробубніла Лена.

Як на неї, то сама вона вже почала до цього звикати. Моє тіло з голови до п'ят аж дзвеніло від радості. Наші струси мозку нам не зашкодили.

— А як ви все-таки каталися на тих санчатах? — поцікавилася Мінна.

Я здвигнув плечима. Ми з Леною нічого не пам'ятали.

Проте дідусь пам'ятав. Він стояв біля повітки і все бачив.

— Я зараз тобі розкажу, Мінно. Вони мчали на шаленій швидкості, я такого зроду не бачив!

Лена вдячно щось промимрила.

— Хай йому грець, я цього не пам'ятаю! — сердито сказала вона.

А потім змусила дідуся розповісти, очевидно, вже вдесьте, про те, що саме він бачив. Коли ми з Леною та куркою № 7 зірвалися з пагорба Гірського Юна, він подумав «от вражі діти», як тільки побачив, що ми все дужче й дужче розганялися по сніговій кірці. Далі він чув, як кудкудакала курка, а ми десь півдороги горлали «гай-гой». А тоді курка замовкла, а ми з Леною почали натомість кричати «е-е-е-е», адже мали на те вагомні причини. Бо навіть якщо нас зовсім не трясло дорогою, то летіли ми на такій шаленій швидкості, що, підскачовивши на кучугурі, перемахнули через автотрасу.

— І тоді вони полетіли, описавши в повітрі красиву дугу: сусідка-малолітка головою в Креллиного сніговика, Трілле зарився носом у живопліт, курка високо вгору, а санчата гупнули в стіну будинку! — завершив дідусь і вдарив долонею об долоню, щоб показати, як гупнуло насправді.

— А тоді з'явилася мама, — усміхнулася Лена.

— Так, тоді, сусідко-малолітко, з'явилася твоя мама, і всі справи владналися.

Балачка точилась далі, але я мовби занурився у свій світ і відчував себе щасливим. Лена більше не була мені сусідкою. І ще довго нею не буде. Натомість вона перебралася до нас. Уявляєте, дорослі можуть усе влаштувати, якщо тільки захочуть! Я спитав у мами, чи вона вміє чарувати.

— Ми з Лениною мамою трішки вміємо, — відповіла мені мама. — І ось ми начарували так, що Лена до самого літа житиме в нас, поки її мама закінчить навчання.

— Фокус-покус! — розсміялася Лена.

Гірський Юн і Гірська Шкапа

Жити з Леною в одному будинку було ще краще, ніж жити з нею в сусідстві, проте мені хотілося, щоб вона віддала мені картину Ісуса. Він висів у її кімнаті над ліжком, де вона спала.

— Ти його ще колись отримаєш, Трілле, — стала втішати мене мама, коли я їй про це сказав. — Мабуть, Лені він тепер потрібен.

— Воно-то так, але ж вона перебралася в Крихту-Матильду, і в неї все добре! — вигукнув я.

Тоді мама пояснила мені: якщо навіть Лена нічого про це не каже, то вона, безумовно, сумує за своєю мамою. Особливо, як лягає увечері спати.

— Але вона нічого такого не каже, — запротестував я.

— Ну, хіба Лена має звичку таке казати, га? — спитала мама.

Я трішки подумав і похитав головою. Еге ж, Лена не мала такої звички.

— Вона ніколи не казала, що я її найкращий друг, — пожалівся я мамі. — Як ви думаєте, я їй усе-таки найкращий друг?

Мама всміхнулася.

— Я думаю, що так.

— Однак не можна бути певним на всі сто, — сказав я.

Авжеж, ніколи не можна бути певним на всі сто, поки Лена сама цього не сказала. Мамі довелося зі мною погодитися.

Тож тепер страшна Ленина невдоволеність мала минутися, думав я.

— Хіба погано, що я сюди перебралася? — часто питала вона, усміхаючись від вуха до вуха.

— Ну й слава Богу, зглянувся над нами, — тоді відповідав дідусь. — Нам з Трілле було трохи нуднувато в Крихті-Матильді цей тиждень, що ми прожили без тебе.

Нині нам із Леною щодня по обіді випадало чималенько розваг із дідусем, хоч ми й не могли надто рано приходити додому зі школи. Якось, знявши з плечей ранці й кинувши їх під балкон, ми спитали, чи

не хоче він разом із нами вибратися на пагорб до Гірського Юна. Сніг уже розтав, тож тепер можна їхати мопедом.

А їхати нагору до Гірського Юна мопедом, у якого раз по раз глухне мотор, було майже так само виснажливо, як і тягнути цілу дорогу Лену на санчатах. Дідусь дав газу на повну катушку і сміявся з нас, хоч ми намагалися не відставати. Після того дня ми з Леною прозвали Гірського Юна Крутогірським Юном.

Замолоду Крутогірський Юн був моряком і втратив одне око в якійсь катастрофі. Відтоді він ходив із чорною латкою на оці, як пірат.

— Я бачу лише півсвіту і за те вдячний Господові, — звичайно каже він.

Діти часто боялися його через ту латку на оці, але ми з Леною знали, що боятися Крутогірського Юна нема чого. Навпаки, у нього є чимало гарного, а найкраще — то це Гірська Шкапа, його кінь. Улітку вона паслася на узліссі, а влітку її годували в стайні.

— Ця шкапа така розумна, що ніби не ірже, а проказує псальму, — каже дідусь.

Коли ми врешті-решт вибралися нагору, дідусь із Крутогірським Юном сіли на східцях пити каву, а ми з Леною гайнули в стайню.

— Хе, який жалюгідний кінь, — схиливши в напівтемряві голову набік, мовила Лена.

— Він розумний, — сказав я.

— Звідки ти це знаєш? Може, вмієш іржати?

Я того не вмів. Просто знав та й усе, але тоді марно було щось пояснювати Лені.

Ми довго пробули в Гірській Шкапі. Гладили її і говорили до неї, а Лена дала їй льодяника. Я постановив собі, що це, напевно, найкращий кінь у цілому світі.

— Кобила з'їла льодяника, — повідомив я, тільки-но ми підійшли до мопеда.

— Либонь, то був останній льодяник, якого вона з'їла, — сказав дідусь, надіваючи шолома.

— Ви про що? — сторопіло спитав я, але дідусь уже завів мотор і нічого не почув.

Коли ми приїхали додому і він нарешті зупинився, я скочив додолу й схопив його за руку.

— Що за останній льодяник?

Дідусь трохи побурчав, але потім розповів, що Крутогірський Юн уже такий немічний, що налаштувався перебиратися в притулок для старих, та й сама Гірська Шкапа була така дряхла, що ніхто її не хотів брати.

— А загалом старість — то суще лайно, — сердито пробурмотів дідусь і хряснув дверима в мене перед носом.

— То що ви робитимете з Гірською Шкапою? — крикнув я в зачинені двері.

Дідусь не відповів. Він сидів усередині й гнівався через те, що люди, коні й дідусі стають старими. Зате Лена відповіла, голосно карбуючи слова.

— Для коней немає старечих притулків. Її заріжуть, напевно, ти це розумієш.

Я довго не зводив із Лени погляду.

— Вони не сміють! — врешті-решт заволав я, так само голосно, як завжди Лена.

І я сказав про це мамі. Я душився сльозами й хлипав, що вони не сміють убивати таких розумних коней, як Гірська Шкапа. І криком кричав на тата, що вони не повинні такого робити.

— Не сміють, — поважно додала Крелла.

— Трілле, голубчику, таж ми кожен рік ріжемо овець, і ти через це не влаштовував ніяких комедій! — мовила мама, намагаючись утерти мої сльози.

— Гірська Шкапа — не вівця!

Вони нічого не розуміли!

Наступного дня я думав лише про Гірську Шкапу, ту добру кобилу, що нікому не заподіяла нічого лихого, але якій усе-таки судилося померти. На уроці математики я мало не заплакав. Цього б ще не вистачало! Я зиркнув на Лену. Вона дивилась у вікно. Для коней немає старечих притулків, казала вона. Раптом я так рвучко підвівся, що перекинув стільця.

— Пані Еллісів, нам із Леною треба піти з уроків, — схвильовано мовив я.

Лена гадки не мала, про що я говорив. Однак вона рішуче захала підручника з математики в ранця й поважно додала:

І поки пані Еллісів і решта учнів уп'ялися в нас здивованими поглядами, ми з напіввідкритими ранцями кинулися з класу надвір.

— У тебе що — зайнявся зад? — засапано спитала Лена, коли ми вже йшли лісом додому.

— Ми повинні заснувати старечий притулок для коней! — шпарко вигукнув я.

Лена від несподіванки завмерла. Окрім нечастого пташиного співу та нашого сопіння, не було чути нічого. Я дивився на неї з острахом. Може, їй не сподобалася моя ідея? Та ось вона засяяла від радості:

— Просто неймовірно, Трілле, що ти додумався до цього на уроці математики!

Удома був лише дідусь. Усе складалося добре, бо він єдиний міг нам допомогти. Я сів біля нього під балконом.

— Дідусю, хіба не можна взяти Гірську Шкапу в стару стайню? І вона б там жила! Уявіть собі, як зрадіє Крутогірський Юн, що йому не доведеться спроваджувати її на бійню! Я буду косити траву, сушити сіно, чистити її скреблом, глядіти й насипати їй овес, а Лена допомагатиме. Еге ж, Лено?

Лена здвигнула плечима. Авжеж, тепер вона завжди зможе трішки доглядати того старого коня. Наскільки я розумів, вона раділа, що ми вшилися з уроку математики.

— А може, й ви, дідусю, чимось допоможете? — спитав я, несміливо зиркаючи на дідуся.

Дідусь якусь мить тер коліна засмаглими зморшкуватими руками й замислено дивився в морську далечінь.

— Може, хоч ви будете тим дорослим, який нам це дозволить? — спитав я ще тихіше.

Страх як важко було про таке питати. Я відчув, що ось-ось заплачу й щосили намагався стриматися. Дідусь довго не зводив із мене очей.

— Гаразд, валяйте. Хіба наш Тріллуньо й сусідка-малолітка не впораються з конем? — мовив він урешті-решт.

Дідусь вважав, що є дві причини, через які ми мусли цього разу сісти в ящик мопеда. По-перше, тому що нам треба встигнути дістатися до Крутогірського Юна, поки той не спровадив Гірської Шкапи на бійню. По-друге, нам треба встигнути дістатися до Крутогірського Юна, поки дідусь не передумав.

— Тепер я зовсім зсунувся з глузду!

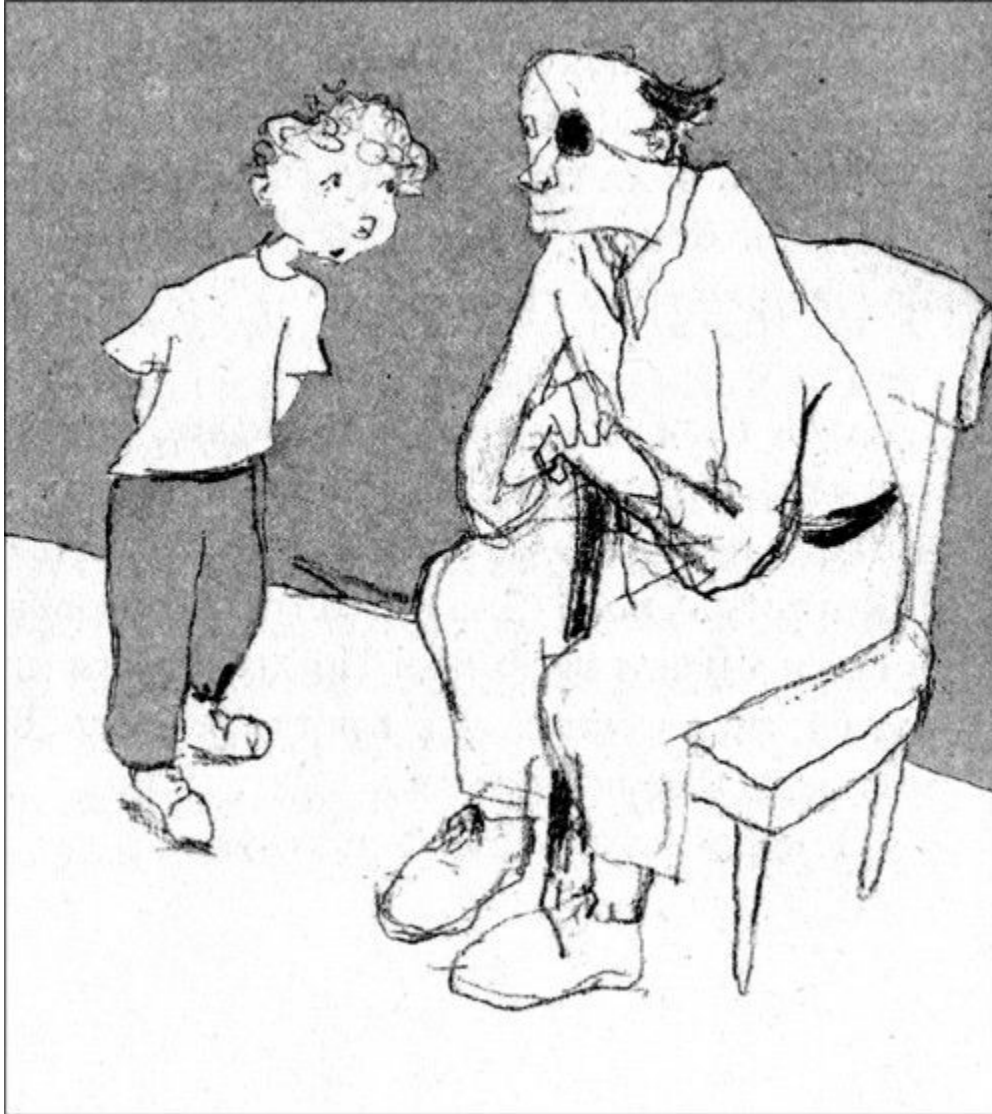
Ми загальмували на пагорбі. Там стояло авто. Воно належало Вері Югансен. Крутогірський Юн доводився їй дядьком. Вона саме допомагала йому пакувати речі й прала те, що він мав узяти з собою до старечого притулку. Сам Крутогірський Юн сидів на стільці й був якийсь розгублений. Дідусь застромив руки в кишені комбінезона й тихенько привітався до свого товариша.

— Мій Тріллуньо хоче в тебе дещо запитати, — кашлянув він і підштовхнув мене вперед.

— Я, — зашепотів я, — просто я хочу запитати, чи можете ви віддати нам Гірську Шкапу. Ми засновуємо старечий притулок для коней — Лена, дідусь і я...

Запала глибока тиша, і я ледве наслідився глянути на Крутогірського Юна. Він швидко водив рукою по здоровому оку.

— Нехай благословить тебе Господь Бог, хлопче, — сказав він. — Але шкапу хвилин двадцять тому як повели на пором.

Стоячи в кімнаті перед Крутогірським Юном, я дивився в його зажене око й думав, що ніколи більше не відчуватиму радості, достоту як і того дня, коли поїхала Лена. Але ж Лена зараз тут.

— Агов! То ми засновуємо старечий притулок? — розлючено спитала вона й потягла мене за куртку.

А тоді вибігла надвір. Нам із дідусем не лишалося нічого іншого, як вибігти слідом. Тільки-но завівся мопед, на східці пришкандибав Крутогірський Юн. Він помахав нам рукою, а його обличчя мінилося від різних почуттів.

— Женіть, дідусю! Женіть, як скажений! — крикнув я.

І дідусь погнав. Я вперше тоді збагнув, чого мама не хотіла, щоб ми сідали в того ящика.

Навіть Лена трішки завмирала від страху, коли спускалися з пагорба. Швидкість була шалена, і так жахливо трясло, що я тричі прикушував язика. Та тієї шаленої швидкості було не досить.

— Покваптеся! Пором уже відчалив! — крикнув я.

— Вернися, дурний пороме! — крикнула Лена.

Ми вистрибнули з ящика й замахали руками.

Капітан побачив нас, а ще, мабуть, побачив, що й дідусь злегка махав рукою, бо таки розвернувся. Пором стукнувся об причал, і матрос Біргер пустив нас на борт. Тато мав обідню перерву, тож його ніде не було видно.

— Мабуть, краще не кажіть татові, що ми зараз тут, — попросив я матроса Біргера.

— Чому? — спитав той.

— Це сюрприз, — сказала Лена. — У нього день народження, — додала вона.

Матрос Біргер глянув на дідуса, і дідусь поважно кивнув головою.

— Зваж на цих дітлахів, йому сьогодні сорок чотири, — сказав він і поплескав Біргера по спині так, що забряжчало в сумці з квітками.

Я сполошено подивився на дідуса й Лену. У тата не було дня народження!

— Іноді корисно брехати, Тріллуно, — мовив дідусь. — Твій тато від цього тільки виграє. Може, матрос Біргер розщедриться йому на тістечко й подарунок.

Досі я ніколи не думав, що до міста так довго добиратися. Всю дорогу я стояв і дивився через край борту, і мені здавалося, що ми ніколи не допливемо. З кожною секундою, що минала, Гірська Шкапа наближалася до бійні.

— Ми нізащо не встигнемо, — сказав я. — Ох, як мені хочеться стрибнути за борт і попливти.

— Якщо ти бовтатимешся у воді посеред фіорду без рятувального жилета, то, звичайно, не встигнеш! — застерегла Лена.

Дідусь зиркнув на годинника.

Коли ж ми зрештою дісталися берега, дідусь поїхав ще швидше, щоправда накинув на мене й на Лену вовняну ковдру, щоб ніхто нас не помітив. А надто поліція. Я лежав і думав про все те свавілля, що ми втелентували цього дня: прогуляли урок математики, збрехали матросові Біргеру, самочинно заснували старечий притулок і, сидячи в кузові мопеда, спускалися з пагорба і їхали містом. Хоч сядь та плач. Але потім я уявив собі Гірську Шкапу.

— Боже милостивий, дозволь нам устигнути!

— Почекайте тут, — суворо сказав дідусь, як ми приїхали.

А сам подався всередину — тільки зашурхотів його комбінезон і застукали дерев'яні черевики. Ми з Леною лишилися стояти посеред великого паркувального майданчика. Отже це сюди ми відправляли овець, подумав я, відчувши легкий біль у животі. До цього місця, де ми стояли, не долиняло ані звуку.

— Може, вона вже перетворилася на кінську ковбасу, — по хвилі мовила Лена. — Готову для споживання з майонезом.

— Замокни! — сердито буркнув я.

Минула майже година, а Гірська Шкапа все не з'являлася до нас. Напевно, вона вже нежива. От тільки чого не виходить дідусь? Не наважується мені цього сказати? Я намагався триматись, однак на очі навернулися сльози. Лена копала черевиком асфальт і вдавала, що нічого не помічає.

Урешті-решт відчинилися двері й вийшов дідусь — без Гірської Шкапи.

— О ні! — скрикнув я.

— Ну, ну, Тріллуню. Я ж не міг її виводити через двері їхньої контори, нам треба забрати її з іншого боку.

Виходить, ми все-таки встигли, але тільки в останню-преостанню секунду, як сказав дідусь. Нараз я вже стояв на велетенському паркувальному майданчику зі своїм конем. І радості моїй не було меж!

Назад ми тарабанилися через місто досить чудернацькою вервечкою. Попереду їхав дідусь на мопеді, за ним я вів на мотузці Гірську Шкапу, а тоді вже чимчикувала Лена, що повідомляла нам щоразу, тільки-но помічала, як Гірська Шкапа начебто збиралася накласти купу кіз'яків. Але Гірська Шкапа так і не наклала купи, і ми нарешті дісталися до порома. Там ми стали в чергу за чорним мерседесом — спершу дідусь на мопеді, далі я з кобилою, а тоді вже Лена.

— Зараз вона так наваляє, що аж виляски розкотяться! — бравим голосом вигукнула Лена.

Люди кинули на нас здивовані погляди, а я тішився, що здобув собі таку розумну й сумирну кобилу, яка стоїть анімур-мур, інакше тут здійнявся б неабиякий гармидер.

Утім гармидер дуже скоро здійнявся. У тата вже закінчилася обідня перерва. Він стояв на носі порома, коли той причалив. А побачивши нас, тато так роззявив рота, що мені навіть з берега було видно його зуби мудрості. Він настільки спантеличився, що геть забув помахати рукою мерседесові й решті автівок. Однак вони й самі завели мотори, і ми рушили за ними назустріч татові, що стояв посеред палуби. З кишені в нього стриміла корона, яку вдягають на день народження. Спершу проз тата прогудів мерседес, потім протурчав дідусь, тоді

труськом зайшли ми з Гірською Шкапою, і я не осмілювався звести на тата очі, затим, щиро усміхаючись, на борт ступила Лена. Їй подобався гармидер.

Тато, щоб зібратися з думками, спершу обілетив мерседеса, а потім підійшов до дідуся на мопеді. У тата було червоне обличчя, і він, звісно, мав намір виголосити цілу коротку промову. Але дідусь зліз із мопеда й сказав:

— Будь ласка, один пільговий квиток, два дитячі і один кінський.

— І прийміть сердечні вітання з днем народження! — додала Лена.

Того дня тато сказав, що йому доведеться через нас зарані піти на пенсію, однак Лена не бачила в тому нічого лихого: мовляв, у старечому притулку знайдеться місце й для нього. Щоправда, там житимуть переважно коні.

Ми з Леною бавимося в Другу світову війну

Завести коня — не просто, казала мама. А саме так я й зробив. Мама з татом добряче розгнівалися. Якби не дідусь, нам, певно, довелося б повертати Гірську Шкапу назад, але до цього не дійшло. Дідусь усе владнав. І навіть якщо вони вдавали, що їх нічого не обходить, я помітив, що моїм батькам мало-помалу стало здаватися, що кобила, яка стояла в старій стайні, напрочуд сумирна й гарна.

Життя знов плинуло звичним руслом. Наближався березень, я звик і до кобили, й до Лени. На вихідні Лена їздила в місто, до своєї мами, а її мама часто по обіді навідувалася в Крихту-Матильду. Я чи не щодня тішився думкою, що вона таки не переїхала. Як добре, що мене оминули самотність і безпросвітний сум! До того ж у нас давно нічого надзвичайного не траплялося. Упродовж кількох тижнів після okazії з Гірською Шкапою ми з Леною поводилися, мов двійко янголят.

— Либонь, є чого хвилюватися, — сказав тато одного дня за обідом. — У такому спокої, що панує в Крихті-Матильді, є щось ненормальне.

Я цього не певен, але, думаю, татові слова так сильно подіяли на Лену, що їй у голову стрельнула неймовірна ідея. Коли ми прибирали посуд зі столу, вона раптом зупинилася і, заціпенівши на місці, вп'ялась очима в наше радіо.

— Ми його закопаємо, Трілле.

— Закопаємо радіо?

— Атож, як розповідала тітка-бабуня, — відповіла Лена. — Ми його закопаємо і бавитимемось у війну.

Гарно було робити те, про що розповідала тітка-бабуня. Очевидно, їй подобалося дивитись на такі витівки зі своїх високих небес. Однак задумане нами було таким незаконним, що в нас почалася сверблячка. Але це на краще, сказала Лена. Таким чином ми насправді відчуємо, що таке війна, і, напевно, цього варто буде повчитися. Зненацька

мешканці Крихти-Матильди, самі того не знаючи, обернулися на німців. Лише ми з Леною лишилися норвежцями і всюди скрадалися, мов двоє шпигунів.

— Вони спровадять нас до Рімі, якщо помітять, — попередила Лена.

Ми викопали біля курника яму. Робота виявилась важкою, але врешті-решт утворилася велика, глибока яма. Така велика й глибока, що ми ухвалили зібрати туди всі радіо з Крихти-Матильди.

У нинішні часи люди мають набагато більше всіляких радіо, ніж за тітчино-бабуниної молодості. Радіо висіло у ванній кімнаті, стерео стояло у вітальні, Магнус носив при собі кишенькового приймачика, у Мінни був CD-плеєр, а в дідуся — старе велике радіо.

— Ой, — казав я щоразу, як нам потрапляло щось на очі.

— Трохи забагато, хоч і безглуздо було б копати таку глибоку яму й не заповнити її до самого верху, — підсумувала Лена.

Нам із Леною треба було проявляти неабияку воєнну спритність, оскільки ми мали здобувати всі радіо зовсім непомітно. Вийшла велетенська колекція. Навіть здоровецьке стерео з вітальні нам пощастило притарабанити в яму так, що ніхто не помітив.

— Може, пора їх закопати? — спитала Лена, коли ми опустили в яму кишенькового Магнусового приймачика.

— А вони там не зіпсуються? — спитав я.

Лена відповіла, що, напевно, ці радіо витримають усе так само, як і ті, які витримували під час війни, коли все було вкрай погане. Зверху ми поклали мішок зі сміттям, а на нього трохи накидали землі. І потім гайнули з подвір'я вистежувати німців.

Спершу ми прикинули за кухняними дверима й дивилися, як мама всюди шукала своє радіо. Потім заглянули до дідуся, що стояв посеред кімнати й чухав голову.

— Щось сталося? — невинно запитав я.

— Уже я, Тріллуню, дожив до старечого маразму. Дуже добре пам'ятаю, що зранку в мене тут стояло радіо, а тепер ось зникло. І хто б міг переставити цього допотопного приймача, як не я сам?

Лену ніби вітром здуло. Коли я її знайшов, вона лежала за хлівом і качалася від реготу.

Та невдовзі німці стали одне одному про це розповідати. Мама похвалилася дідусеві, а дідусь похвалився Мінні, а Мінна похвалилася Магнусові, а Магнус похвалився татові. Врешті-решт вони всі зібралися на нашій кухні обговорювати зниклі радіо. Ми з Леною сиділи на драбині, що вела на горище, й усе чули.

— Думаєш, вони запідозрили нас? — шепнула Лена.

— Очевидно, так, — щиро промимрив я.

Ми надумали рятуватися втечею. Так рятувались у війну, люди тікали до Швеції й ставали біженцями. Це треба було робити негайно, оскільки тепер німці почали нас шукати.

— Ну ж я й налатаю тобі боки, Трілле! — почув я Магнусів крик, що долинав не так уже й здалеку.

Диво дивне, як нам із Леною вдалося дістатися до старої стайні і взяти коня так, що ніхто й не помітив.

— Так люди тікали раніше, — сказала Лена, тільки-но ми сіли коневі на спину, де не було сідла. Я схопився за гриву. Лена схопилася за мене й гукнула: «Вйо!»

Ми вибрали коротку дорогу, якою їхали мопедом, коли за нами гналась Бальтазарова шайка. Швидко не виходило, хоч Лена без угаву кричала «вйо!» Гірська Шкапа, м'яко кажучи, — не верховий кінь. Вона всього-на-всього Гірська Шкапа.

— Хай йому грець, що за нікчемисько, — роздратовано нарікала Лена. — Нам треба десь сховатися!

— Гайда до Крутогірського Юна, — запропонував я. — Тут недалечко, і заразом побачимо, як йому там ведеться!

Коли ми приїхали до старечого притулку, там панувала тиша. Лена глянула на величенький будинок і заявила, ніби він як дві краплі води схожий на той, що в Швеції. Колись, як їй виповнилося два роки, вона була в Швеції.

— Може, пришвартуємо Гірську Шкапу тут? — спитала вона й показала рукою на рекламний ит.

Як правило, ми з Леною навідувалися до старечого притулку зі своїм класом — виступити з концертом абощо. Незвично було прийти туди лише удвох і без блокфлейт. Але ми все-таки знайшли вітальню, де сидів Крутогірський Юн і дивився у вікно єдиним своїм оком. Він тужить за своїм пагорбом, подумав я.

— Кашлянімо, — голосно сказала Лена.

Крутогірський Юн, побачивши нас, страшенно зрадив. Я намагався пояснити якомога доступніше про радіо, німців і все таке, і він зрозумів, але у вітальні було багато людей, тож деякі з них так само непогано все втямили. Скажімо, старенька пані на ім'я Анна. Вона повірила, що війна ще триває і нас із Леною справді переслідують німці.

Не встигли ми з Леною й озирнутися, як опинилися поміж спідниць і блузок у її гардеробі. Пані Анна підставила під двері стілець і сіла на нього чатувати.

— Сюдою живцем не пройде жоден німець! — вигукнула вона.

Утім, ми з Леною також не могли вийти. Я відчув, що починаю дивитися на всю цю нашу війну скептично, та Лена від задоволення у темряві аж квоктала.

— У гардеробі нікого немає! — за якусь мить пронизливо крикнула пані Анна.

Я з такою силою наліг на двері, що зробилася вузенька шпарина, в яку я зазирнув. У кімнату пані Анни зайшли тато, дідусь, Мінна й Магнус. Крутогірський Юн пропхався повз них і взяв із нічного столика банан. Він наставив його так, ніби тримав у руках пістолет. То було настільки кумедне видовище, що ми з Леною пирснули від сміху. Втім засміялися всі, окрім пані Анни. Вона не бачила в цьому геть нічого смішного й боронила нас до останнього. І лиш тоді, коли тато пішов до вітальні й сів за піаніно, вона забула про все й випустила нас із Леною з гардероба, оскільки дідусь запросив її на вальс.

— Як ви нас знайшли? — спитав я.

— Далося то нелегко, та коли людина бачить перед старечим притулком коня, то розуміє, куди котиться клубочок, — сердито відповів тато, сидячи на стільці піаніста.

— Ту кобилу непросто було прилаштувати, — похмуро озвалася Лена.

Аж тут Крутогірський Юн витріщив око.

— Невже ці чудові діти привели Гірську Шкапу?

Мабуть, я ще ніколи не бачив, щоб старий чоловік так тішився.

Того вечора ми пробули в старечому притулку з годину. А коли йшли, я пообіцяв часто сюди навідуватися з Гірською Шкапою. Але спершу мама нас із Леною спровадила в Гріні. Ми мушили цілі три дні по обіді визбирувати каміння на полях, де цього року мали намір садити капусту.

Пожежа

Усе почало зеленіти, і весна вже була не за горами. Я відчував це всім тілом. Щоранку я стояв біля вікна, дивився надвір і розумів, що весна вже майже настала. По обіді ми з Леною повели показувати її Креллі. Спершу подалися до хліва.

— Невдовзі в овець з-під хвоста повилазять ягнятка, — пояснювала Лена, поки я гладив свою улюблену овечку по голові.

Овечка була гладка, мов надувна куля.

Крелла хихикнула й кинула їй жмут сіна.

— А потім зазеленіє травиця, й ми випустимо ягняток на пашу. Як і торік, пам'ятаєш, Крелло?

— Аг-га, — відповіла Крелла, але навряд чи то була правда.

Далі ми гайнули в сад, під груші. Підсніжники ще не зійшли, але я показав Креллі землю, де вони ростуть.

— Мабуть, за тиждень вони зійдуть, — сказав я, і Крелла обіцяла пильнувати.

Як добре бути старшим братом. Ми розповіли Креллі все, що самі знали про весну.

— А потім знов настане Івана Купала, — сказав я. — І ми запалимо на березі багаття до самого неба.

— А дідусь розкидатиме гній! — засміялася Крелла.

Це їй у пам'яті засіло.

— Але хто буде за молодят? — спитав я чи не самого себе, відчувши, як защеміло в грудях.

Тітки-бабуні з нами більше не було.

— Принаймні, з нас двох — ніхто, — відрубала Лена.

Дідусь сидів під балконом зі своїми рибальськими неводами. Крелла похвалилася йому, що ми гуляли надворі й роздивлялися весну.

— Атож, весна на порозі, але надвечір, мушу сказати, насунеться негода, — мовив дідусь і, злегка примруживши очі, поглянув на фіорд.

З другого боку фіорду було зовсім темно. Дуже дивно, що можна отак стояти в Крихті-Матильді, де сяяла погожа сонячна днина, і

бачити, як десь потойбіч періщить дощ!

До речі, дуже скоро і в нашій бухті линуло, як з відра. Ми мерщій забігли в будинок, і решту дня нікуди не рипалися. А тільки-но полягали спати, як почало гриміти та блискати. Я довго лежав і прислухався до гуркоту грому. В глибині душі мені, мабуть, кортіло пробратися нишком до Лени й забрати собі картину Ісуса. Ну подумайте самі — вона лежала, позбавлена всякого страху, а я зіщулювся тут і тремтів, коли насправді та картина належала мені. Урешті-решт грюкнуло так страшно, що я не міг більше влзати в своєму ліжку. Я підвівся з наміром іти до мами з татом і то лише для того, щоб спитати, чи це нормальний грюкіт.

У коридорі стояла Лена.

— Ти боїшся? — спитала вона, щойно я вийшов зі своєї кімнати.

Я стенов плечима.

— А ти?

Лена труснула головою. І тоді я відчув, як мене розбирає гнів. У неї моя картина Ісуса, до того ж я був певен, що вона бреше.

— Якраз ти й боїшся! Інакше чого ти стоїш у коридорі? — спитав я.

Лена хвацько схрестила руки на грудях.

— Я йду надвір.

— Надвір?

— Атож, надвір. Я спатиму на балконі, тож добре чутиму ті грюкипуки!

У мене за спиною забігали мурашки, та, перш ніж затремтіли коліна, я сказав:

— Я також!

Ох, як я боявся! І навіть якщо мені не видно було Лени, я був певен, що й вона боялася. Мусила боятися. Гриміло так, що трясло балкон. За якихось кілька хвилин ми змогли до рубця, хоч сиділи під дахом, зручно вмостившись у спальних мішках. Іноді небо протинали зигзагуваті блискавки й ставало ясно, як удень. Дощ поров нещадно, шуміло й гриміло так, що просто жах. Досі я зроду не чув такого гучного грому. Кожен гуркіт, що відкочувався, був сильнішим за

попередній. Урешті-решт я затулив долонями вуха, заплющив очі і від страху вже нічогосінько не розумів. Лена сиділа біля мене, як галеонна фігура. Її губи були витягнуті в ризку. І раптом я збагнув, що вона тужила за своєю мамою. Сердешна Лена! Я саме збирався їй щось сказати, як блиснуло й заgrimіло майже водночас. То була така сліпуча блискавка й такий гучний грім, що ми з Леною зіщулилися й позастромлювали голови в спальні мішки.

— Ми з глузду з'їхали! — крикнув я. — Лено, треба йти в хату!

Лена не відповіла. Вона схопилася на рівні.

— Трілле, в старій стайні пожежа!

Я стягнув із себе спального мішка й підвівся. Пожежа!

— Гірська Шкапа! — крикнув я і зірвався з місця.

За спиною в себе я чув, як репетувала в будинку Лена — так, як тільки вона й могла репетувати, а тоді крикнула мені:

— Трілле, не заходь туди!

Але я її не послухав. Довкола блискало, лила злива й горіло, а Гірська Шкапа стояла в стайні. Я повинен був вивести її надвір. Полум'я поки що не сягало далі даху. Я відчинив двері. Всюди бухав дим, але я знав, де саме вона стояла.

— Ось так, — сказав я, хапаючи її за гриву. — Гайда, кобилко, ходімо!

Але вона не сходила з місця. Аніскілечки. Я гладив її, просив іти й тягнув, однак Гірська Шкапа стояла, як мур. Навіть не ворушилася. Здавалося, вона хотіла тут згоріти. Невже не розуміла, що треба тікати? Я почав плакати.

— Ходімо, — крикнув я і щосили смикнув її за гриву.

Кобила замолотила довкола себе копитами, але не рушила з місця. Стало важко дихати, і я відчув, що мене ось-ось охопить паніка.

Аж тут прибiгла Лена. Крiзь дим. Вона схопила мене за передплiччя, що я аж вiдчув бiль, i заходилася тягнути з такою силою, як я тягнув Гiрську Шкапу.

— Кобила! — скиглив я, не в змозi бiльш нiчого бачити.

— Трiлле, ходiмо надвiр! Обвалюється дах!

Ленин голос тремтiв вiд лютi.

— Кобила. Вона не хоче виходити, — плакав я, упершись, як i Гiрська Шкапа.

І тут Лена відпустила мене.

— Кобила дурна, як пень! — крикнула вона, а потім підступила до самого вуха Гірської Шкапи й завмерла. Всюди тріщало й хрускало.

— У-у-у-у! — раптом заволатала Лена.

І тоді Гірська Шкапа на шаленій швидкості вискочила надвір, а я, втративши рівновагу, впав навznak. Лена вже майже виходила, як помітила, що зі мною сталося.

— Трілле! — крикнула вона перелякано й миттю вернулась назад.

Зненацька з даху звалилася балка, пойнята вогнем.

— Трілле! — знов крикнула Лена.

Мені відібрало мову. Я відчував себе достоту, як Гірська Шкапа — заціпенілим од страху. Між дверима і мною лежала вогняна балка.

Вона вже була тут. Мов та маленька кенгуру, Лена перестрибнула балку. Її тоненькі пальці знов уп'ялися мені в передпліччя. Вона добряче напнула і майже кинула мене до виходу. Атож, напевно, вона й справді мене кинула. Решту відстані до відчинених дверей я проповз. Далі я пригадую свою щоку на мокрій траві і те, як сильні руки витягли мене зі стайні.

Уся родина бігала надворі під дощем, і всюди стояв неймовірний гармидер.

— Лена, — шепнув я, марно намагаючись її побачити.

Мама міцно тримала мене в обіймах.

— Лена в стайні? — крикнув я і щосили заперувався. Але мама тримала міцно. Я брикався, кричав і плакав, а випручатися не міг. Урешті-решт я тільки безпорадно дивився на відчинені двері. Лена була всередині! Лена ще була у вогні...

Та ось із полум'я нетвердою ходою вийшов дідусь із великим клунком на руках. Він знеможено опустився навколішки й поклав Лену в траву.

* * *

Я не люблю лікарень. Але вони повертають людям здоров'я. І ось я стою в лікарні, сам-самісінький, перед білими дверима з наміром провідати хвору. Я стукаю. Під пахвою в мене коробка цукерків. Я замінив усі цукерки на молочний шоколад.

— Заходьте! — кричать із середини голосно, як у змішаному хорі.

Лена сиділа в ліжку й читала «Дональд». На голові в неї була біла пов'язка, а волосся зовсім зголено. Воно було трохи обпалене вогнем. Окрім того, вона надихалася диму. А загалом із Леною було все гаразд. Вона легко відбулася. Та все-таки дуже дивно було бачити її.

— Привіт, — мовив я і подав їй коробку цукерків.

Лена зморщила носа, тож я швиденько сказав, що всередині молочний шоколад.

— Хочеш суничного варення? — спитала вона.

Певна річ, я хотів. У Лениній шухляді лежала ціла купа баночок суничного варення. Вона похвалилася, що їх у неї досхочу. Тож поки ми наминали суничне варення і молочний шоколад, я розпитував Лену, чи болить у неї голова і всяке таке, про що питають у хворих людей. Голова в Лени не дуже боліла. Їй хотілося додому. Але лікарі кажуть, що їй треба побути тут ще день-два, щоб можна було за нею поспостерігати.

— Атож, мабуть, це потрібно, — сказав я, розуміючи лікарів.

Над її ліжком висіла моя картина Ісуса.

— Чуєш, Лено? — трохи перегадом промимрив я.

— М-м-м...

— Дякую, що ти мене врятувала.

Вона не відповіла.

— Мужній вчинок.

— Ет, — сказала Лена й відвела очі вбік. — Виходить, була потреба.

Мої думки завертілися навколо того «була потреба». Але перш ніж я до чогось додумався, Лена додала:

— Все-таки мені не хотілося, щоб згорів мій найкращий друг.

Я довго не знаходив слів.

— Найкращий друг, — зрештою промимрив я. — Невже я, Лено, твій найкращий друг?

Лена якось дивно глянула на мене.

— Авжеж, ти! А хто ж іще? Кай-Томмі?

Здавалось, ніби в мене з пліч звалився великий камінь. Я був її найкращим другом! Лена сиділа поруч із поголеною й перев'язаною головою і вилизувала ще одну баночку від суничного варення. Вона й гадки не мала, яким щасливим мене щойно зробила!

— Я думаю, що відтепер у мене коліна тремтітимуть набагато рідше, — усміхнувся я.

Лена так не думала.

— Це ти був мужній, коли пішов по Гірську Шкапу, ту дурну кобилу, — визнала вона і додала: — Чуєш, Трілле, а я посваталася.

— Посваталася? До кого?

І Лена розповіла, що сьогодні, кілька годин тому, коли вона лежала в ліжку, прикинувшись, що спить, її мама з Ісаком сиділи обабіч і не зводили з неї погляду. Вони гомоніли про кохання, про Лену й про Крихту-Матильду. Лена зрозуміла, що все-таки Ісак не мав нічого проти того, щоб жити в Крихті-Матильді, якщо доведеться. Він колись чув, що можна прибрати в підвалі, сказав він.

— Але вони так і не заговорили про головне, Трілле! — вигукнула Лена. — І тут я раптом розплющила очі.

— А тоді? — нетерпляче спитав я.

— А тоді я поставила питання руба: «Ісаку, ти хочеш одружитися з нами?»

— Ти це спитала? І що ж він відповів?

Лена знов якось дивно на мене глянула.

— Він відповів: «Так, звичайно!»

Потім вона запхнула шматочок молочного шоколаду в рот і задоволено заквактала.

— Таким чином, Лено, ти здобула собі тата! — радісно вигукнув я.

Купальські молодята

До Івана Купала все було повністю готове. Я стояв у своїй кімнаті біля відчиненого вікна й оглядав королівство. Ти ба! Які випали дні! Із сонцем, морем і щойно скошеними полями!

— Лено! Пора надвір!

І хоча це був день весілля і всіляких клопотів, ми з Леною пірнули в літо. Ми тепер лиш товклися під ногами й заважали. Куди краще було гасати наввипередки полями.

— Який же ти, Трілле, тюхтій, — ледве зводячи дух, мовила Лена, тільки-но ми одночасно прибігли на узбережжя.

Я подумав, що ніякий я не тюхтій, але не сказав нічого. А потім ми бродили у воді, кидали водоростями в стіну повітки для човнів так, що аж виляскувало. Бо ніщо не виляскує так гарно, як водорості. Потім ми, перестрибуючи каміння, помчали до дядька Тура, і там Лена нишком пробралася на катер і застромила кульбабку в замкову шпарину каюти. Телички паслися на подвір'ї.

— Як ти гадаєш, можна покататися верхи на теличках? — спитала Лена.

Ми дійшли згоди, що можна. Лена вважала, що тепер нам можна більше ризикувати, оскільки в бухті оселяється лікар. І попри нашу обіцянку, дану дядькові Турові ніколи більше без дозволу не брати його теличок, ми все-таки її порушили. І все відбулося так, як відбувалося завше. У тому не було ні крихти здорового глузду.

Але ввечері на Лені не було ні сліду від коров'ячого лайна, самі пластирі. Вона навіть вбралася в сукенку, бо ж саме святкували Івана Купала, а разом і весілля, тож, мабуть, через те в неї вистачило клепки погодитися на сукенку.

— Так, — відповів Ісак, коли пастор спитав, чи хоче він одружитися з Лениною мамою.

— Так, — відповіла Ленина мама, коли пастор спитав її.

А Лена на цілий світ дзвінкоголосо вигукнула «так», хоч її ніхто й не питав, та все-таки цього весілля ніколи так і не відбулося б, якби в неї не було усіх її струсів мозку.

Багаття спокійно собі горіло, стояв погожий, теплий літній вечір, і на нашому березі зібралося більше люду й музик, аніж коли-небудь раніше.

— Тобі не здається, що цього року молода краща, як торік? — спитав мене дідусь пізно ввечері.

Виряджений у гарний костюм, він сидів на камені з чашкою кави трохи осторонь від усіх.

— Хіба що ледь-ледь, — щиро зізнався я, оскільки красивішої жінки за Ленину маму зроду не бачив.

— Гм, — мовив дідусь, прикинувшись ображеним.

— Вам не вистачає сьогодні тітки-бабуні? — спитав я.

— Хіба що ледь-ледь, — відповів дідусь і повертів у пальцях чашку з кавою.

Якусь мить я стояв і дивився на нього, відчуваючи, що моє серце в грудях мовби виросло й насилу там поміщається. Я ладен був подарувати дідусеві все найкраще, що було в цілому світі. І раптом я зрозумів, що мені треба зробити. Я крадькома пробрався з берега до садиби.

У дідусевому помешканні панували сутінки та спокій. Я заліз на кухняну лаву й витягнувся на повен зріст. На самому верху кухняної шафки стояла вона — вафельниця тітки-бабуні. Я зняв її й трохи потримав у руках. Потім гайнув у дідусеву спальню. В його молитовнику лежав зіжмаканий, пожовклий клаптик паперу. Вгорі на ньому було написано почерком старенької пані — «Вафельне серце». Так називалися вафлі тітки-бабуні.

Я не дуже добре умію пекти, але пильно дотримувався рецепту й невдовзі отримав велику миску тіста. І саме тієї миті, як я збирався починати пекти, двері з гуркотом відчинилися навстіж.

— Що це ти тут робиш? — Лена глянула на мене з підозрою.

Нараз вона побачила вафельницю.

— Ой...

— Може, ти підеш на берег, — нерішуче сказав я, хоч мені хотілося, щоб Лена залишилася. — Адже твоя мама одружується.

Лена витріщилася на вафельне серце.

— Мама сама чудово впорається, — заявила вона і з хряском зачинила двері.

Я ніколи не забуду тієї ночі, коли ми з Леною пекли для дідуся «Вафельне серце», поки справжні молодята справляли на березі весілля. Ми сиділи на кухняній лаві обабіч вафельниці й майже не розмовляли. Вдалині лунала музика й веселі голоси — там було гамірно. Я наливав тісто, а Лена виймала вафельні серця.

— Тепер можеш забрати свою картину, — зненацька сказала Лена.

Я так збентежився, що пролив трохи тіста за вафельницю.

— Дякую, — промовив я радісно.

* * *

Коли ми вже допікали, прийшов дідусь. Побачивши нас, він отетерів. А ще більше отетерів, як побачив, що ми робили.

— Сюрприз! — крикнула Лена так гучно, що зі стіни мало не відпала шпалера.

А тоді ми наминали «Вафельне серце» — дідусь, Лена і я. Вперше, відколи померла тітка-бабуня.

Я певен, що вона сиділа на небесах і всміхалася. Дідусь також усміхався.

— Оце так Тріллуньо, оце так сусідка-малолітка, — одно проказував він лагідним голосом і задоволено хитав головою.

Після семи сердець дідусь, сидячи на своєму стільці, заснув. Він не звик так довго бути на ногах. Ми з Леною вкрили його вовняною ковдрою й навшпиньки вийшли надвір. А там залізли на тую. На узбережжі й досі гриміло весілля. Такої ясної ночі нам було добре видно всіх гостей.

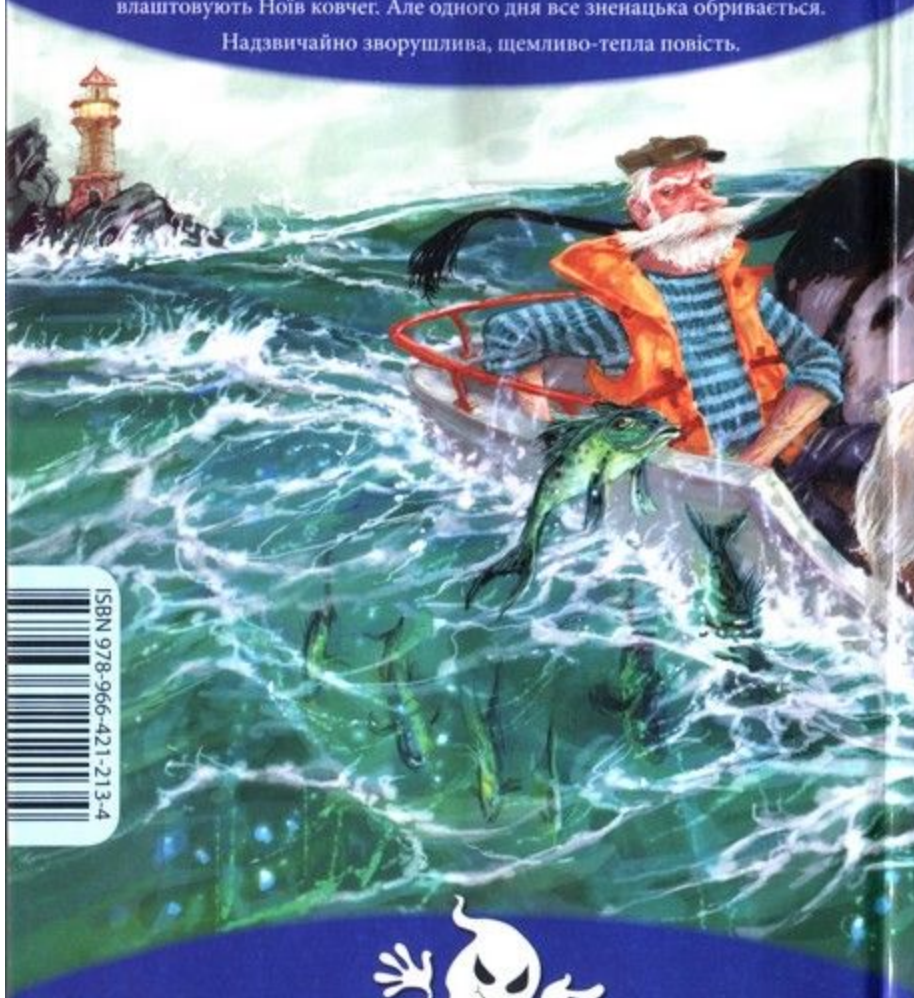
— Тепер і в тебе, Лено, є тато, — сказав я.

— Атож, цур тобі пек! — вдоволено всміхнулася вона, запихаючи до рота останнє вафельне серце.

А я маю найкращого друга, щасливо подумав я. Господи, дякую тобі. Який ти добрий!

Трілле певен, що сусідка Лена Лід — його найкращий друг. Але він не певен, чи й Лена Лід вважає його своїм найкращим другом. У цій книжці йдеться про пригоди двох дев'ятирічних неймовірних вигадків. Вони півроку наминають смачні вафлі, а потім бавляться в другу світову війну, виступають в ролі вуличних музикантів, вирушають зганяти овець і влаштовують Ноїв ковчег. Але одного дня все зненацька обривається. Надзвичайно зворушлива, щемливо-тепла повість.

від 9 років

ПРИГОДНИЦЬКА
БІБЛІОТЕКА

купуй —
teza.in.ua

Примітки

1

День Незалежності Норвегії.

2

Мережа супермаркетів і крамниць у Норвегії.